

**Stratégia kultúry a kreatívnych odvetví
mesta Košice na roky 2021-2027**

Creative Industry Košice 2021
Dizajn: Roman Juhás
Ilustrácie: Barbora Kmecová
Korektúry: Marcela Chabová
ISBN 978-80-971515-9-1

**Stratégia kultúry a kreatívnych odvetví
mesta Košice na roky 2021-2027**

Cieľom Stratégie rozvoja kultúry a kreatívnych odvetví v meste Košice je jasne definovať vízie a kroky rozvoja do roku 2027. Stratégia rozvíja myšlienky predchádzajúcich strategických dokumentov: Stratégia rozvoja kultúry 2014-2018 a Masterplan kreatívnej ekonomiky 2020.

Súčasná stratégia je postavená na najširšom chápaní úlohy kultúry a kreatívnych odvetví v meste. Kultúrny aspekt je prítomný v každodennom živote obyvateľov, je priestorom pre sebauvedomenie, uvedomenie si svojej identity a hodnoty. Je to priestor pre rozvoj kritického myslenia, vzniku spoločenského života a dôvery medzi susedmi a v meste, ale aj priestor rozvoja tvorivosti a inovácií s potenciálom podporiť vznik miestnych podnikov a rozvoj mestského hospodárstva.

Preto táto stratégia zasahuje takmer všetky životné sféry a množstvo rôznych typov inštitúcií. Predstavuje formulovanie spoločnej vízie a priorít na základe viacnásobných stretnutí zaangažovaných aktérov a zberu širokého spektra informácií o súčasnom kultúrnom živote v Košiciach.

Po výraznom impulze v podobe titulu Európskeho hlavného mesta kultúry pre Košice je táto stratégia priestorom pre prehĺbenie úlohy kultúry v mestskom rozvoji, nadviazanie na vzniknuté dobré praxe a ďalší posun v podpore rozvoja nášho skvelého mesta.

Význam, rozsah a zameranie stratégie

Kultúra

zahŕňa spôsob života, intelektuálny, duchovný a estetický rozvoj, prácu a výsledky intelektuálnej, zvlášť umeleckej činnosti.

Kreatívny priemysel

reprezentuje odvetvie priemyslu, kde sú dôležité inovatívne, jedinečné výstupy ľudskej práce. Ide o odvetvia ako umenie, architektúra, reklama a podobne. Keďže sem spadajú aj zamestnania z odvetvia umenia, používa sa spoločný názov, a to kultúrny a kreatívny priemysel (skr. KKP).

Kvalita života

predstavuje hodnoty, ktoré reflektujú aká je úroveň prežívania/existencie občanov (zahŕňa rôzne oblasti života ako napríklad vzdelanie a jeho dostupnosť, zdravie, materiálne podmienky života a podobne).

Indikátory kvality života

predstavujú súbor oblastí života (od základných materiálnych až po prístup ku vzdelaniu), ktoré určujú ako obyvateľ mesta prežíva svoj život.

Zriaďované a nezriaďované kultúrne inštitúcie

Zriaďované inštitúcie sú tie, ktorých existencia a financovanie spadá pod samosprávu. Nezriaďované kultúrne inštitúcie sú inštitúcie, ktoré nespádajú pod žiadny orgán samosprávy, vznikli z vlastnej vôle a sú financované zo súkromných zdrojov.

Kultúrny kupón (culture token)

predstavuje odmenu pre obyvateľov využívajúcich viac ekologické spôsoby dopravy v meste; odmena je v podobe vstupov na rozličné kultúrne podujatia. Snahou je podporiť kultúru a umenie v meste. Túto inováciu využíva napr. mesto Viedeň.

Medzisektorová spolupráca

je spolupráca medzi rozličnými odvetviami priemyslu.

Nemiesta

sú podľa teoretika Marca Augé oblasti, na ktoré sa ľudia prestali dívať ako na „miesta“ s plnohodnotnou funkciou.

Klaster

prestavuje združenie organizácií, ktoré prepája organizácie z rovnakého alebo príbuzného odvetvia.

Participácia

je proces spoluprávy spoločenských a politických rozhodnutí a plánov za účasti odbornej a širokej verejnosti.

Strategický plán

predstavuje víziu rozvoja určitej oblasti, avšak aj jasne definuje kroky (akčný plán) akými sa stanovený plán má implementovať, ako dosiahnuť požadované ciele.

Zoznam skratiek

MVO

– Mimovládna organizácia

RFO

– Register fyzických osôb

CIKE

– Creative Industry Košice, n.o.

UHA

– Útvar hlavného architekta mesta Košice

KSK

– Košický samosprávny kraj

ARR

– Agentúra regionálneho rozvoja

K13

– Košické kultúrne centrá

KAIR

– Košice Artists in Residence

FU TUKE

– Fakulta umení Košice, Technická univerzita v Košiciach

IT VALLEY

– Klaster pre IT firmy

Zadefinovanie pojmov na účely tohto dokumentu

Obsah

13	Úvod do problematiky
16	Hlavné projekty plánované v Košiciach do roku 2027
21	Vyhodnotenie doterajšej práce
27	Miestna kultúra v svetovom kontexte
31	Podklady pre vypracovanie stratégie
39	Výborný život
41	1.1 Komunita
49	1.2 Kultúra verejného priestoru
57	1.3 Zodpovednosť
65	Infraštruktúra
67	2.1 Fyzická infraštruktúra
75	2.2 Systém podpory
83	2.3 Vzdelávanie
91	Partnerstvá a spolupráca
93	3.1 Lokálna sieť
101	3.2 Medzinárodná spolupráca
109	3.3 Medzisektorová spolupráca
119	Spôsob implementácie
120	Harmonogram implementácie
122	Zdroje

ANALÝZA

Úvod do problematiky

Rozvoj KKP v Košiciach bol naštartovaný získaním titulu Európskeho hlavného mesta kultúry (EHMK) v roku 2013. Získanie tohto titulu Košiciam umožnilo budovať infraštruktúru a zázemie pre rozvoj KKP, či už budovaním kultúrnych centier (napríklad Kulturpark) alebo prostredníctvom organizácie rozličných podujatí.

Trend demografického vývoja Košíc poukazuje na znižovanie počtu obyvateľov, o čom svedčí aj trend odlivu mladých ľudí do zahraničia. Avšak v Košiciach je možné pozorovať návrat umelcov a posilňovanie miestnej umeleckej a kreatívnej scény, čoho dôsledkom je aj pozitívny nárast možností kultúrneho vyžitia.

Postupným rozvojom sa v meste Košice rozšírila sieť kultúrnych inštitúcií z 125 (2013) na 170 (2019), z toho vyplýva aj rastúci počet kultúrnych podujatí (za rok 2019 až 11 887) pre obyvateľov. Pretrvávajúcim problémom rozvoja kultúry na území Košíc je nedostatočná finančná podpora a neschopnosť prilákať nové publikum pre kultúru, čo sa prejavilo aj v klesajúcej celkovej návštevnosti kultúrnych podujatí aj keď sa rozširuje sieť kultúrnych inštitúcií.

Príležitosti pre rozvoj kultúry a kreatívneho priemyslu je možné vnímať cez nové možnosti presunu kultúry do virtuálneho (online) prostredia, rozširovanie pôsobnosti aj na medzinárodné trhy, podávanie žiadostí o podporu prostredníctvom otvorených výziev Európskej únie, cez podporu domáceho/lokálneho

turizmu a cez prezentovanie kultúry vo verejnom priestore.

Mesto Košice disponuje dobre rozbehnutou kultúrnou infraštruktúrou a dobrými príkladmi rozvoja kultúry z praxe (napríklad Kino Úsmev, Tabačka Kulturfabrik, Výmenníky). Ide o inštitúcie, ktoré generujú nový obsah a priniesli možnosť pre rozvoj a budovanie nových komunit.

Pozícia malých a stredných podnikov v Košiciach nie je dostatočne podporovaná, silnejšie postavenie majú väčšie nadnárodné podniky pôsobiace v meste. Budovanie silnejšieho postavenia malých a stredných podnikov má však priaznivý vplyv na lokálnu ekonomiku.

Vízia mesta Košice v oblasti rozvoja kultúry a kreatívnych odvetví do roku 2030 predstavuje mesto podporujúce rozvoj kultúry, kreativity, inovácií a tiež ľudského potenciálu, čo prispieva k zvyšovaniu kvality života v meste.

Medzi priority rozvoja kultúry a kreatívnych odvetví patrí podpora rozvoja komunit, rozvoj verejného priestoru, podpora budovania a napredovania fyzickej ale aj inštitucionálnej infraštruktúry a budovanie lokálnych, národných a medzinárodných partnerstiev.

Odporúčania

- > **Podpora výskumu a zberu dát** - realizácia výskumu pre identifikáciu publika kultúry v Košiciach a definovanie motivácie a zábran obyvateľov zúčastňovať sa na kultúrnom živote v meste.
- > **Používanie nástrojov na podporu rozvoja kultúry** - overených nástrojov motivácie a podpory rozvoja kultúry v meste, ako je napríklad kultúrny kupón a iné.
- > **Posilnenie transparentnosti pridelovania grantových schém** - zrozumiteľné a transparentné definovanie pravidiel pridelovania finančných prostriedkov.
- > **Viaczdrojové financovanie kultúry**
- > **Výraznejšie zapojenie súkromného sektora do financovania kultúry a kreatívnych odvetví**
- > **Podpora zvyšovania kvality kultúrnych podujatí** - väčšia otvorenosť voči odbornej odozve na poskytovanú úroveň kvality kultúrnych inštitúcií.
- > **Vytvorenie regionálneho fondu rizikového kapitálu** pre podporu kreatívneho priemyslu a inovácií na východnom Slovensku.
- > **Silnejšia a cielenejšia podpora malých a stredných podnikov v rámci KKP** - uznanie dôležitej pozície malých a stredných podnikov v meste Košice. Cielenejšie nastavenie podpory malých a stredných podnikov zo strany mesta Košice.
- > **Podpora rozvoja mediartového umenia**
- > **Podpora vzdelávania a výmenných pobytov**
- > **Vytvorenie klastra KKP** – prepojenie inštitúcií pôsobiacich v Košiciach v oblasti kultúry a kreatívnych odvetví.
- > **Rozvoj možnosti participatívneho rozhodovania pri tvorbe kultúrnej politiky**
- > **Rozvoj medzinárodnej a medzisektorovej spolupráce** cez rezidencie, členstvá v medzinárodných sieťach, spoločné projekty a podujatia a iné.

Hlavné projekty plánované v Košiciach do roku 2027

- > **Rozšírenie kultúrnych aktivít** do geograficky vylúčených oblastí
- > **Premena KUNSTHALLE** na významný priestor svetového významu
- > **Udržateľný model K13**
- > **Vytvorenie Klastra kultúrnych inštitúcií**
- > **Podpora kultúrnej tvorby v lokálnej aj globálnej sfére** (grantová schéma, mobility)
- > **Výraznejšia podpora kultúrnych a kreatívnych odvetví v podnikateľskej sfére**
- > **Podpora práce s publikom prostredníctvom výskumu a vzdelávania**
- > **Realizácia HUB-u a „Citizen Experience and Well-being“ inštitútu** (inštitútu pre výskum občanskej skúsenosti) v Košiciach
- > **Realizácia Kreativného centra na Strojárskej ulici**
- > **Rozvoj mediálneho umenia** a prepojenia umenia a technológií pre vznik riešení v ostatných sférach verejných služieb a podnikania (audiovizia/postprodukcia, počítačové hry, mobilné aplikácie, umelá inteligencia, zdravotnícke služby a podobne)
- > **Realizácia kultúrneho kupónu** pre podporu kultúrnej participácie a dobrovoľníctva
- > **Podpora environmentálnej udržateľnosti kultúrnej sféry**
- > **Podpora kvalitných verejných priestranstiev**
- > **Podpora kvalitných služieb**
- > **Vytvorenie pozície „Nočného primátora“**

Postup pri tvorbe kultúrnej a kreatívnej stratégie mesta Košice

V roku 2018 skupina ľudí aktívnych v kultúre a kreatívnych odvetviach sformulovala požiadavky pre budúce politické vedenie mesta s názvom „Desatoro pre budúcnosť kultúry v Košiciach“. Jednou z hlavných požiadaviek bolo vytvorenie a dodržiavanie novej kultúrnej stratégie.

Mestská nezisková organizácia Creative Industry Košice, n.o. v rámci projektu Cultural and Creative Spaces and Cities (financovaného z príspevku Creative Europe v rokoch 2018-2020) zrealizovala niekoľko prieskumov a workshopov, na ktorých rozliční zástupcovia kultúry a kreatívnej sféry spoluplytvárili podklady, ktoré sme zhrnuli v tejto stratégii.

Zoznam workshopov a zhrnutie ich hlavných cieľov:

- ① **Workshop sa konal 18. 6. 2019.** Zúčastnili sa ho nami identifikovaní aktéri kultúrnej scény mesta v užšom kruhu, aby zhodnotili proces prípravy stratégie a jej časový rámeč. Definovali očakávania a kľúčové otázky.
- ② **Workshop uskutočnený 30. 9. 2019,** kde sa stretlo 70 účastníkov oslovených tak, aby reprezentovali zastúpenie tzv. penta helix (verejnú správu, akademickú obec, podnikateľskú sféru, kultúru a sociálne inovácie). Cieľom tohto stretnutia bolo podporiť medzisektorovú spoluprácu a získať prvý brainstorming k zámerom kultúrnej stratégie.

Kvantitatívny a kvalitatívny dotazníkový prieskum od septembra do októbra 2019 zisťoval hodnotenie atmosféry mesta a nápady na rozvoj od

účastníkov, ako aj od širšej verejnosti. Na otázky odpovedalo 60 respondentov. Ďalších asi 30 podnetov sme získali otázkou, „Kde si Košice predstavujete v roku 2030?“).

Zoznam hlavným tém diskutovaných pri participatívnej tvorbe stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu mesta Košice:

- > Hodnoty, princípy, kritériá, ktoré by mala stratégia obsahovať (otvorená spoločnosť, odhodlaná komunita)
- > Administratíva a financovanie (prerozdelenie súkromných a verejných financií)
- > Kultúra vo verejnom priestore – informovanosť (zamerané na inklúziu a podporu všetkých obyvateľov v zapojení sa do kultúrneho života)
- > Spolupráca s verejnou sférou (prepojenie mestskej a krajskej infraštruktúry a zahraničných odborníkov)
- > Medzisektorová spolupráca a komunikácia dovnútra (sieťovanie, neformálne stretnutia kultúrnej obce, koordinácia podujatí)
- > Vzdelávanie (prepojenie súčasného kultúrneho diania v meste s vyučovaním na základných a stredných školách)
- > Zber a analýza dát- sledovanie návštevnosti a informácií o návštevníkoch
- > Iné - zapojenie do boja proti klimatickej zmene, odolnosť mesta, identita mesta postavená na pevných základoch

Na základe realizovaného výskumu môžeme pomenovať nasledujúce oblasti rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu:

- > Ľudia (stať sa mestom, v ktorom ľudia radi žijú a tvoria)
- > Samospráva (funkčnosť, transparentnosť, priateľské mesto)
- > Kultúra (rozvoj infraštruktúry, rozvoj dedičstva, dobrá atmosféra, kvalita)

- > Rozvoj (technológie, inovácie, územný potenciál, centrum regiónu)
- > Environmentálna zodpovednosť (zelené mesto, Hornád, rozvoj zelene, ekológia)

③ Na základe výsledkov prieskumu a kolektívnych diskusií boli stanovené témy pre hlbšie rozpracovanie. Pracovné skupiny identifikovali v rámci kolektívnej SWOT analýzy kľúčové oblasti rozvoja mesta v týchto oblastiach:

- a) Zlepšenie obrazu mesta Košice
- b) Rozširovanie publika kultúry
- c) Zlepšovanie kvality života obyvateľov mesta Košice
- d) Cieľenejšie financovanie kultúry a kreatívneho priemyslu
- e) Podpora medzisektorovej spolupráce

Identifikované priority rozvoja kultúry a kreatívnych odvetví:

- Rozvoj kultúrnej infraštruktúry
- Rozširovanie publika kultúry
- Inkluzívna kultúrna produkcia (spolupráca, komunitné projekty)
- De-byrokratizácia
- Posilnenie vážnosti/rešpektu kultúry
- Podpora turizmu
- Estetizácia verejného priestoru
- Podpora vzdelávacích aktivít
- Zber dát a rozvoj výskumu
- Zabezpečovanie kvality
- Budovanie lepších podmienok pre rozvoj a podporu kultúry
- Rozvoj kreatívneho priemyslu

④ **Workshop 13. 12. 2019** pracoval s prvou verziou strategickú vízie. V rámci kolektívneho dialógu v skupinách sa 15 pozvaných zástupcov rôznych sektorov kultúry dohodlo na znení vízie a priorít, ktoré boli následne rozpracované tímom Creative Industry Košice do cieľov a aktivít. Znenie vízie a priorít odráža kombináciu výskumu a diskusných stretnutí.

Vytvoreniu stratégie predchádzalo spracovanie analytických podkladov, ktorého stručná verzia je súčasťou tohto dokumentu. Ostatné dáta priebežne zbiera a aktualizuje Creative Industry Košice, n.o.

**Vyhodnotenie
doterajšej práce**

Úspechy

- > **Nárast počtu kultúrnych organizácií** v meste Košice zo 126 (2013) na 170 (2019).
- > **Nárast počtu kultúrnych podujatí v meste.** Kým v roku 2013 to bolo 3650 podujatí, tak v roku 2019 už 11 875. Ide o podujatia medzinárodného významu ako napríklad Biela noc, Art & Tech days, Art Film Fest Košice, Noc múzeí a galérií či Eastern Design Conference, podujatia všetkých zriaďovaných organizácií a kultúrnych centier Tabačka a Kino Úsmev.
- > **Nárast objemu investícií do kultúry na všetkých úrovniach štátu** (na národnej, krajskej a lokálnej). Na úrovni mesta to predstavuje vyššiu čiastku investícií o viac ako 50 %.
- > **Vybudovanie a založenie nových kultúrnych inštitúcií a centier** v období od roku 2013. Ide o inštitúcie ako napríklad K13-kultúrne centrá, Kunsthalle, Tabačka, Kino Úsmev, VUNU Gallery, ŠOPA, KLUB.
- > **Vznik a rozvíjanie nových medzinárodných partnerstiev,** najmä získanie titulu UNESCO City of Media Art, členstva v Anténe a Trans Europe Halls, European Creative Business Network.
- > **Nové nastavenie riadenia, rozpočtu harmonogramu pre poskytovanie grantov mesta Košice.** Transparentnejšia forma určovania pravidiel hodnotenia grantov.
- > **Rozvoj kultúrnych a kreatívnych vzdelávacích programov v meste Košice.** Ide napríklad o projekt Escalator alebo rezidencie pre umelcov realizované v Košiciach. Takisto aj o vzdelávacie programy v oblasti podnikania.
- > **Plynulé fungovanie rezidenčných programov KAIR.**
- > **Nárast počtu subjektov a zamestnancov v kreatívnom priemysle**
- > **Zníženie nezamestnanosti v Košickom kraji** (z 10,65 % na 3,82 %)

Neúspechy

- > Narástol síce počet kultúrnych inštitúcií a podujatí, ale **znížil sa počet návštevníkov a aj priemerná návštevnosť v porovnaní s rokom 2013.** Tento jav je spôsobený grantovou politikou mesta a štátu a nedostatočnou prácou s návštevníkmi.
- > **Nie je evidovaný zvýšený nárast príjmových tokov** z činností kultúrneho a kreatívneho odvetvia, aj keď nastali masívne investície a budovanie infraštruktúr.
- > **Je potrebné každoročne zlepšovať kontrolu a vyhodnocovanie procesov mestskej grantovej schémy.**
- > **Problém s nástupníckou generáciou** - menej a menej mladých ľudí sa zapája do dobrovoľníctva v kultúrnych inštitúciách, po roku 2013 opadlo nadšenie a tým aj možnosť pripravovať nové talenty.
- > Nedostatočná práca s divákmi spôsobuje, že **mnoho ľudí nevie nájsť aktuálne informácie o programe.**
- > **Kunsthalle si nenašla efektívny model fungovania a nespĺňa svoju funkciu ako hala umenia.**

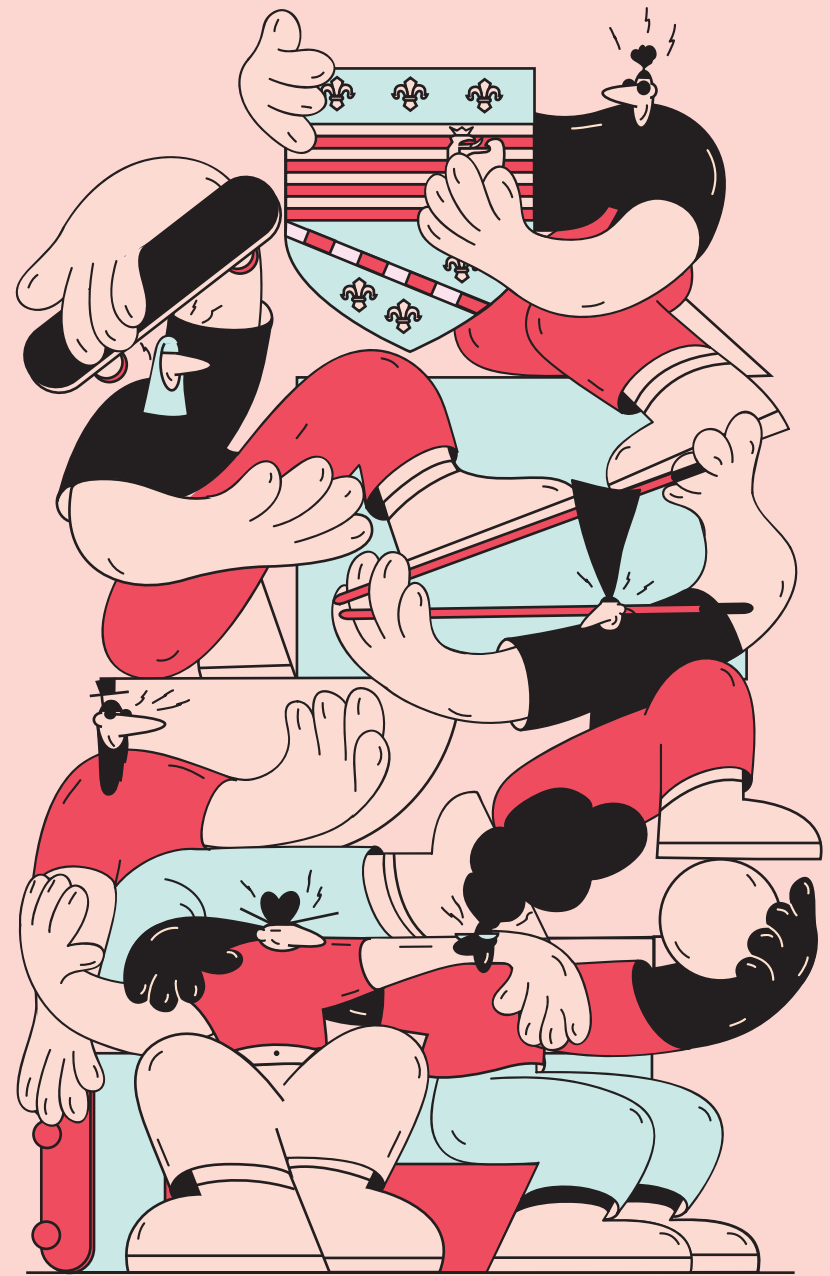
Kultúrne inštitúcie zriadené štátom	Kultúrne inštitúcie zriadené Košickým samosprávnym krajom	Kultúrne inštitúcie zriadené mestom Košice a mestskými časťami	Kultúrne inštitúcie zriadené cirkvami a náboženskými organizáciami	Školy a školské zariadenia	Nezávislé kultúrne inštitúcie	Podniky kreatívnej ekonomiky (počet subjektov)	Festivity
Štátne divadlo	Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach (10 pobočiek)	K13 Košické kultúrne centrá - mestom zriadená kultúrna inštitúcia (Kasárne/Kulturpark vrátane Steel parku), Kunsthalle, SPOTS komunitné centrá vo výmenníkoch tepla (8), Amfiteáter		VŠ: Fakulta umení Technickej univerzity v Košiciach	Kino Úsmev (CINEFIL)		USE The CITY!
Štátna filharmónia	Východoslovenská galéria (Hlavná budova a výstavný priestor na Alžbetinej)	Mesto Košice - vlastná činnosť v oblasti kultúry: Festival sakrálneho umenia, Dni mesta Košice		SŠ: Škola umeleckého priemyslu	Kultúrne centrum Tabacka Kulturfabrik (Bona Fide)	Reklama (680)	Festival divadiel strednej Európy
Slovenské technické múzeum (+ Múzeum letectva)	Východoslovenské múzeum v Košiciach (Expozícia Rodošto, Miklušova väznica, Dom remesiel)	Creative Industry Košice, n.o.	Perly gotickej cesty, výstavný priestor v Urbanovej veži, Synagóga na Zvonárskej ulici	Súkromná stredná škola filmová	KAIR	Architektúra (229)	Zlatý žobrák
Štátna vedecká knižnica	Bábkové divadlo v Košiciach (Divadlo Jorik)	Visit Košice	FUGA - kultúrne centrum kresťanov, AÉTOS	Konzervatórium Jozefa Adamoviča (Exnárova)	DIG (Media art office)	Archívy, knižnice, kultúrne dedičstvo (90)	Košická hudobná jar
ÚLUV	Divadlo Thália Szinház	Múzeum Vojtecha Lofflera		Konzervatórium v Košiciach (Timonova)	Biela Noc	Knihy a tlač (359)	Medzinárodný jazzový festival
	Divadlo Romathan v Košiciach	Múzeum Dolná Brána		Súkromné hudobné a dramatické konzervatórium Košice (Požiarnicka)	Art Film Fest Košice	Kultúrne vzdelávanie (26)	Moonride
	Kreatívne centrum (Strojárska)	ZOO (a vzdelávacie centrum na Mojímírovej ulici)		Súkromné konzervatórium (Zádielska)	VUNU Gallery		Festival Matrioshka
		Kultúrne centrá mestských častí -napr. Átrium klub (Terasa), Kultúrno-spoločenské centrum Severan, KSC Južan)		ZUŠ: 5 mestských základných umeleckých škôl	Šopa Gallery		Jazz for Sale
				7 súkromných základných umeleckých škôl	Collosum KLUB		Mesiac autorského čítania
				Centrá voľného času - 7 mestských, 1 krajské, niekoľko súkromných	Artház		Trans/misie
				Školské zariadenia Campus Gallery (TUKE)	Kníhkupectvo Artforum		Visegradské dni
				Univerzitné knižnice (TUKE, UPJŠ)	Akadémia Rovás		Festival Hevhetia
				Minerva (UPJŠ)	CINEMAX		New Dance Days
				T-Klub (TUKE)	Star Century Cinema		Move fest
				Botanická záhrada (UPJŠ)	GES Klub		DAAVS
					Spoločenský pavilón		Punktík
					AULA spoločenské centrum		Noc divadiel
					STROJ		Noc literatúry, Noc múzeí a galérií
					Východné pobrežie		Šengenský poludník
					Spolka		Splin
					CHAT		Virvar
					436 Lab		Eastern Design Conference
					HUBa Coworking		Art & Tech Days

Košice sú súčasťou širokej globálnej siete Unesco Kreatívne mestá (Unesco Creative Cities), ktorá ponúka priestor pre realizáciu nových prístupov v oblasti kultúrneho manažmentu a rozvoja kultúry a kreatívnych odvetví. Nevyhnutným základom pre budovanie kvalitnej kultúrnej politiky je dostatočná dátová a analytická príprava, ktorá vznikne len v spolupráci so všetkými zapojenými organizáciami.

Pandémia koronavírusu (Covid-19) spôsobila výrazný zásah do kultúrneho života a pravdepodobne aj do verejných financií na najbližšie roky. Finančné investície do kultúry však môžu priniesť inovatívne nápady a naštartovať ekonomický rozvoj do budúcnosti.

Špecifickým príkladom oblasti možného rozvoja je digitálne (online) prostredie, ktoré môže priniesť mestu príležitosti v rozvoji mediálneho umenia a digitálnych technológií.

Sociálne inovácie a ekonomické alternatívy, ktoré môže priniesť kultúrna scéna v online alebo offline prostredí, sú priestorom aj na podporu odolnosti mesta, ekologickejši a šetrnejší prístup k zdrojom a adaptáciu na hrozby, ktoré prináša zmena klímy.

Miestna kultúra v svetovom kontexte

Politické súvislosti

Politické súvislosti sú dané najmä medzinárodným, národným a regionálnym inštitucionálnym kontextom, v ktorom sa mesto nachádza.

OSN/UNESCO

Košice sú súčasťou medzinárodnej siete Unesco Creative Cities, špecificky klastra mediálneho umenia.

Kultúra je v rámci Cieľov udržateľného rozvoja OSN (UN Sustainable Development Goals – tzv. Agenda 2030) považovaná za jeden z prostriedkov pre dosiahnutie udržateľného rozvoja najmä v oblastiach – Životné prostredie a odolnosť, Prosperita a dobrý život, Vedomosti a zručnosti, Inklúzia a participácia.

Európska únia

Nástrojom výkonu európskej kultúrnej politiky je najmä finančná stimulácia v programe Creative Europe. Výrazným zdrojom financovania je aj Horizon Europe, ktorého podpora smeruje na prepojenie kreatívnych odvetví a digitálnych technológií. Európskou schémou na podporu kreatívnych odvetví je aj Creative KIC (Knowledge and Innovation Community), ktorú pripravuje EIT (European Institute of Innovation and Technology). Predpokladá vytvorenie nových príležitostí pre 12,5 milióna Európanov v kultúrnom a kreatívnom sektore.¹

Slovenská republika

Kultúrna politika na Slovensku nie je momentálne centrálné plánovaná jedným strategickým dokumentom. Práca Inštitútu kultúrnej politiky naznačuje dôraz na efektívne využívanie verejných prostriedkov, zvyšovanie kultúrnej participácie a sústredenú prácu s dátami o kultúre.

Košický samosprávny kraj

Stratégia KSK² v oblasti kultúry predstavuje zámer „tradície inšpirujú inovácie“ v troch programových oblastiach. Programy „Regionálna kultúrna identita“, „Kultúrny cestovný ruch“ a program „Kreatívny priemysel“ sú zamerané na zlepšenie ponuky zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK, podporu regionálnej kultúry kraj zameriava na špecifickosti identity a posilnenie príslušnosti k regiónu, ako aj na ekonomický rozvoj. Výrazný dôraz kladie Stratégia KSK aj na správu a prevádzku organizácií, ktoré majú byť efektívne, kvalitné, dostupné, transparentné a participatívne.

Financovanie kultúry

Financovanie kultúrneho sektora na Slovensku je momentálne závislé od postavenia kultúrnej inštitúcie a vzťahu k zriaďovateľovi (štát, kraj, samospráva).

Financovanie nezriaďovaných kultúrnych inštitúcií pochádza z vlastnej podnikateľskej činnosti, prípadne využíva schémy štátnej, regionálnej či lokálnej grantovej pomoci. Nad rámec slovenských finančných nástrojov je pre kultúrny sektor k dispozícii program Kreatívna Európa³, či Erasmus +, Horizon Europe, Nórske granty, Interreg, COSME, ENI, či Medzinárodný vyšehradský fond.

V rámci odporúčaní Inštitútu kultúrnej politiky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, ako aj podľa súčasného programového vyhlásenia vlády (2020), je pre budúcnosť rozvoja kultúrnych inštitúcií na Slovensku otvorená otázka viaczdrojového financovania – teda delenia zodpovednosti za financovanie a správu inštitúcií medzi štát, región, prípadne obec. Takáto zmena by mala priniesť najmä zvýšenie udržateľnosti.

Sociálne faktory rozvoja košickej kultúry a kreatívnych odvetví

Rast multikulturalizmu v meste Košice

Košice majú dlhodobú tradíciu multikultúrneho mesta. Spolužitie národnostných a etnických skupín dotvára charakteristický kolorit mesta a jeho výnimočnosť. Európska únia a ekonomický rozvoj mesta tento rozmer prehľbuje, stávame sa mestom atraktívnym pre študentov z Ukrajiny, Indie (TU KE), Izraela, Španielska a Portugalska (LF UPJŠ), arabského sveta (STA); podniky lákajú zamestnancov z celého sveta, čím rastie v meste kultúrna rozmanitosť.

Technologické faktory rozvoja KKP

Digitalizácia kultúry je jednou z priorít Európskej únie už dlhodobo⁴; nemožnosť cestovať a zhromažďovať sa kvôli pandémie je však zvlášť silným impulzom pre posilnenie kultúry v digitálnom priestore.

Šírenie je demokratickejšie, rýchlejšie, ale na druhej strane globálnejšie – a je nutné myslieť na vzťah lokálneho prostredia a konkurencie digitálnej produkcie v globálnom prostredí. V dôsledku krízy bolo množstvo umeleckej produkcie sprístupnené zadarmo, online „predkupné“ lístky sú však aj formou garančných mechanizmov, či novej formy tvorby fondov.

Nové technológie posúvajú hranice poznania, inovačného potenciálu, spotrebiteľského správania v rámci kultúry, či ekonomické modely (blockchainové distribučné siete, strojové učenie, sociálne siete, internet vecí a podobne).

Technologický rozvoj by mal podporiť aj princípy politiky založenej na dátach, kde sa na základe analýz sociálnych médií a verejne dostupných správ či aplikácií spracúvajú dáta a pomáhajú pripravovať podklady pre rozhodnutia kultúrnej politiky a manažmentu v kultúre.

Environmentálne faktory kultúry a kreatívnych odvetví

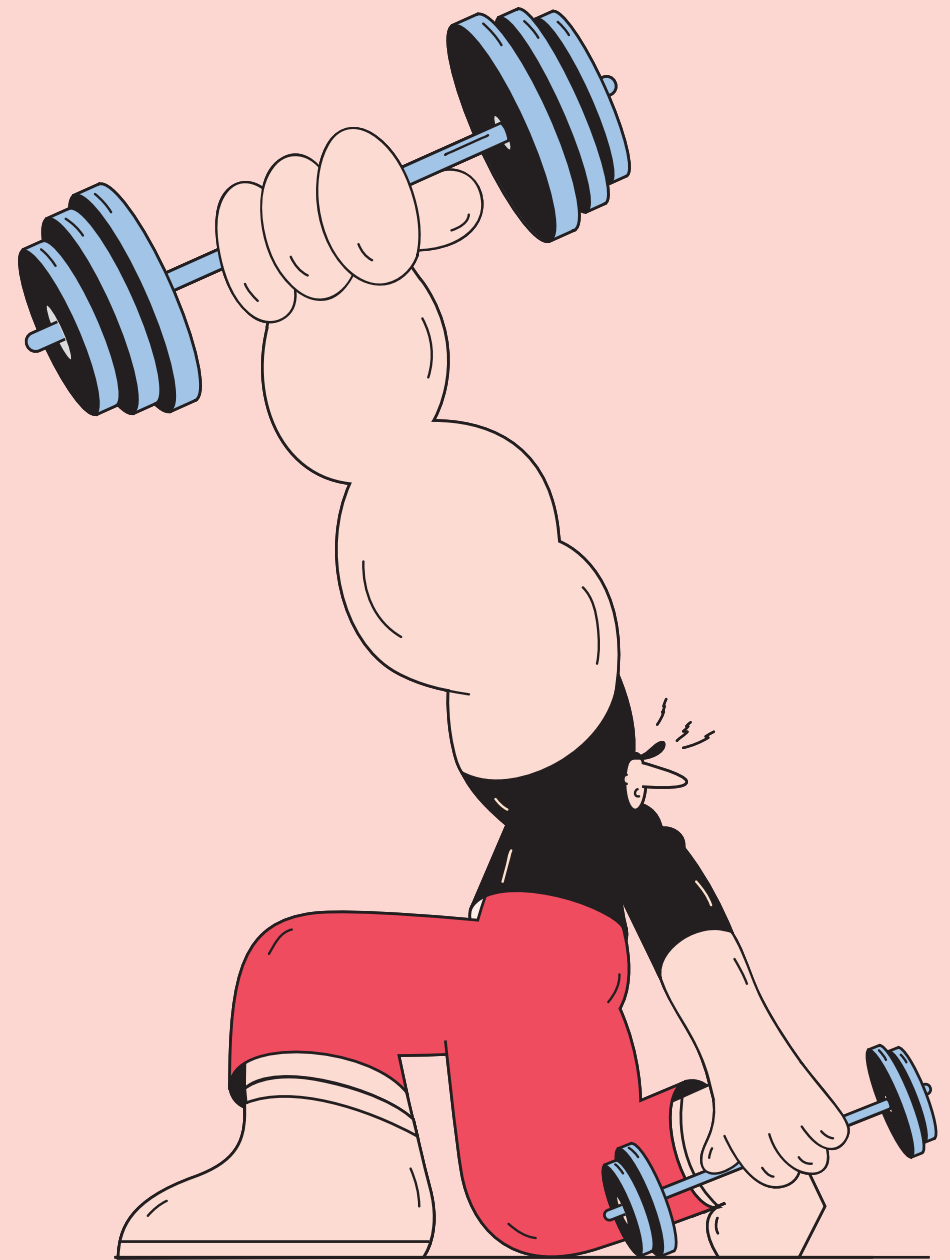
Kritické globálne otepľovanie, ktoré so sebou nesie zmeny podnebia a bude mať obrovské ekonomické a sociálne dopady, je veľmi pravdepodobným impulzom, ktorý zmení svet ako ho poznáme v najbližších dvadsiatich rokoch. Medzinárodné spoločenstvá sa dohadujú na spoločných stratégiách ochrany životného prostredia, a to najmä limitovaním spotreby, znižovaním exhalátov a šetrením energetických zdrojov.⁵

Každopádne sa mestá musia pripraviť na zmeny svojich podnebí. Mesto Košice pripravuje Adaptačnú stratégiu na zmenu klímy, ktorá sformuluje odporúčania, aby extrémne teplá, suchá a návalové dažde bolo možné eliminovať resp. ich prekonať s čo najmenším dopadom. Pri hodnotení zraniteľnosti v rámci prípravy Adaptačnej stratégie sa ukázalo centrum mesta, kde sú koncentrované pamiatky a kultúrne zariadenia, ako najcitlivejšie pre najväčšie teplá – najmä kvôli nedostatku zelene a koncentrácii spevnených plôch. Kultúrne dedičstvo vo forme cennej architektúry môže byť ohrozené horúčavami a záplavami – a podľa tejto štúdie pôjde jednak o fasády budov, ale aj exponáty a umenie, ktoré budovy uchovávajú.

Zmena podnebia môže mať vplyv aj na estetiku verejných priestorov – inštaláciou klimatizačných jednotiek na fasádach budov, tieniacich markíz či iných nástrojov na zmiernenie interiérového tepla. Práve umiestňovanie zelene na verejných priestranstvách, na strechách a fasádach po zhodnotení nárokov na údržbu býva jednou zo stratégií miest, ako pracovať s extrémnym teplom v intraviláne. Adaptačné opatrenia v kultúrnej oblasti by mali hlavne v letných mesiacoch viesť k zabezpečeniu vody a tieňa na kultúrnych podujatiach.

*odkazy nájdete na str. 122-123

V roku 2019 by plánovanie kultúrnej stratégie nemuselo počítať so škrtmi v rozpočte, sociálnou izoláciou, či hroziacou pandémiou a krízou. Po roku 2020 je situácia veľmi turbulentná a vývoj ťažko predpovedateľný. Na základe analýzy silných a dvakrát slabých stránok však vnímame potrebu jasnej a jednotnej stratégie pre rozvoj mesta prostredníctvom jeho kultúrnych a kreatívnych odvetví.

**Podklady pre
vypracovanie
stratégie**

Silné stránky

- > **Pozitívne dopady titulu EHMK na rozvoj mesta**
- > **Fyzická kultúrna infraštruktúra**
- > **Kultúrne dedičstvo multikultúrneho mesta**
- > **Existujúci ľudský kapitál**
- > **Umelecké školy (FU TUKE, stredné školy), univerzity a stredné školy situované v meste**
- > **Geografická poloha mesta**
- > **Siete (UNESCO, EÚ), zapojenie mesta do významných európskych a globálnych štruktúr**

Slabé stránky

- > **Odliv mozgov**
- > **Slabá dostupnosť kvalitných verejných služieb**
- > **Slabá práca s publikom**
- > **Nestabilné financovanie kultúry a kreatívnych odvetví**
- > **Oblasť kultúry na periférii záujmu**
- > **Slabá podpora usídľovania umelcov v ateliéroch v meste**
- > **Neexistujúca podpora podnikania zo strany mesta**

Príležitosti

- > **Presun kultúry do digitálnej podoby a príležitosť pre lokálny media art**
- > **Potenciál presadiť sa na medzinárodnom trhu**
- > **Podpora Európskej únie – podporné schémy v novom rozpočtovom období**
- > **Rozvoj domáceho turizmu**
- > **Rozvíjanie verejného priestoru**

Ohrozenia

- > **Vymedzenie pôsobenia len v digitálnom prostredí**
- > **Konkurencia podobných miest v Európe**
- > **Pandémia koronavírusu (Covid-19)**
- > **Hroziaca ekonomická kríza**
- > **Kultúra nie je identifikovaná ako priorita na národnej úrovni**

Kľúčová výzva:

Čo je kultúra v Košiciach v roku 2027?

Niekdajšie industriálne mesto sa stalo metropolou kultúry.

Dobré meno získané povestnou pro-kultúrnou atmosférou v meste sa stalo hlavnou zložkou rozpoznateľnosti Košíc. Starostlivosť a rozvoj kultúrneho dedičstva a podpora miestnych tvorcov prepája nielen obyvateľov, spája mesto aj s okolím a celým svetom. Mesto vníma svoj tvorivý ľudský potenciál, ktorý je jednou zo základných hodnôt jeho rozvoja.

Dobré spravovanie kultúry je postavené na spolupráci kultúrnej obce, samospráv, všetkých úrovní škôl a súkromného sektora v meste aj mimo neho. Kultúra a kreativita v meste prispievajú k verejnému dobru, inovatívnym nápadom a environmentálne zodpovednej a kriticky mysliacej občianskej spoločnosti.

Kultúra je jednou z hlavných zložiek rozvoja kvality života v meste. Je otvorená pre všetky generácie, sociálne vrstvy, štýly a žánre. Mesto svojou kultúrou pozitívne ovplyvňuje celý región a inšpiruje riešenia aj z globálneho hľadiska.

VÍZIA

① Výborný život

1.1 Komunita

1.2 Verejný priestor

1.3 Zodpovednosť

② Infraštruktúra

2.1 Fyzická infraštruktúra

2.2 Systém podpory

2.3 Vzdelávanie

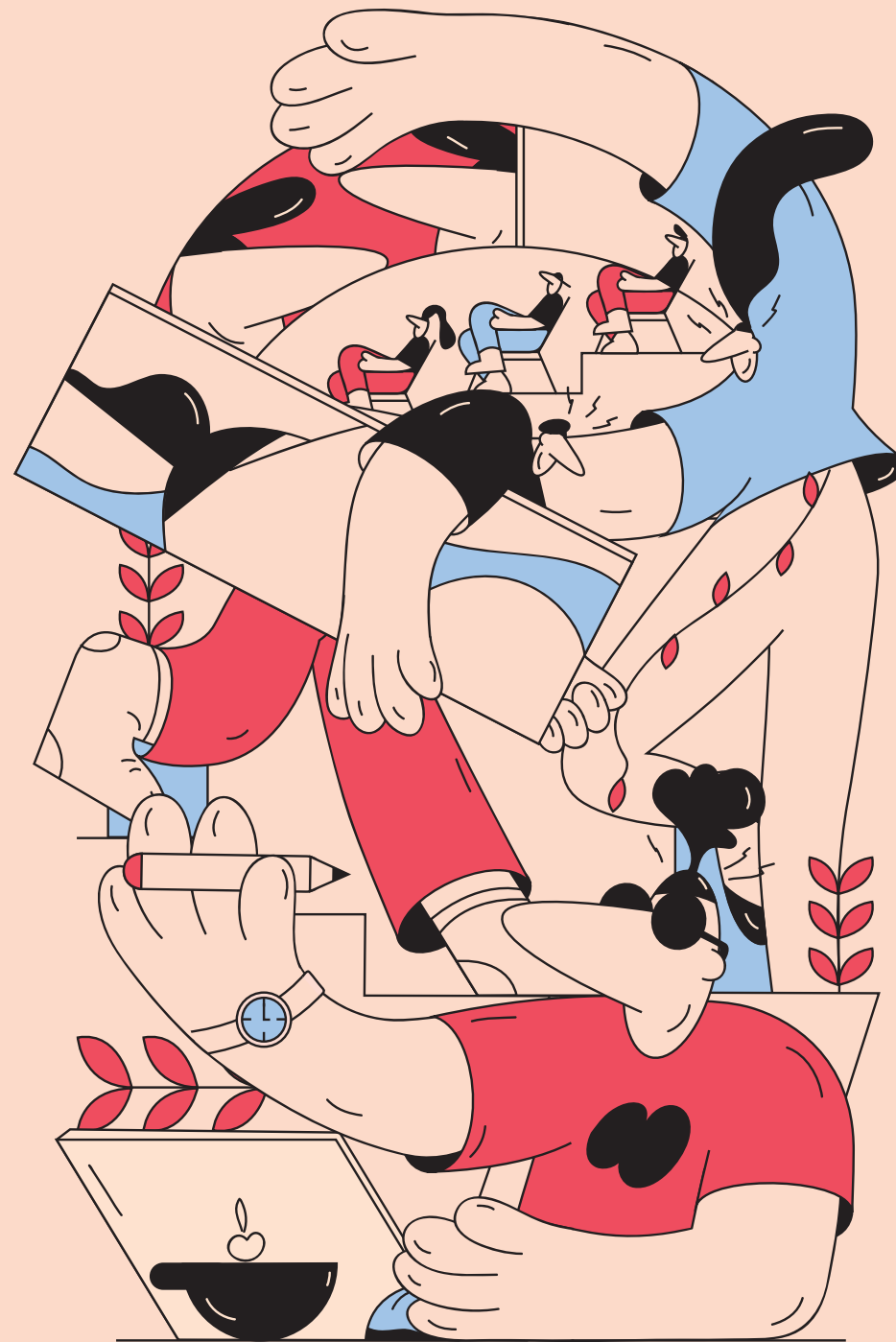
③ Partnerstvá a spolupráca

3.1 Lokálna sieť

3.2 Medzinárodné siete

3.3 Medziodborová spolupráca

Kultúra je jedným z dôležitých faktorov pre kvalitu života v meste. Kvalitu života v mestách zabezpečuje najmä spolupráca rôznych aktérov. Dobrý život je chápaný v spravodlivom prístupe k službám v meste, v dobrom bývaní, doprave, životnom prostredí, pracovných príležitostiach a dobrom zdraví.

①

Výborný život

1.1 Komunita

Nádvorie
Tabačky
-
Autor:
Tabačka
Kulturfabrik

Spoločenská premena a kvalita života je založená na spolupráci ľudí. Komunity sa prirodzene formujú na základe spoločného záujmu, susedstva, či zdieľaného problému.

Sídliskový kultúrny komunitný život sa v Košiciach rozvíja v posledných rokoch na základe aktivít úspešného projektu Výmenníkov, ale aj spontánne, vďaka trendom v susedských komunitách. Rozvoj komunitného života podporuje sociálnu súdržnosť, spoločenskú dôveru a sociálny kapitál, ktoré sú základnými zložkami prosperujúcej demokracie a ekonomického života v mestách. Dôležitú úlohu v rozvoji komunitného kultúrneho života zohrávajú aj mestské časti, cieľom tejto stratégie je aj podnietiť ešte väčšiu podporu dôležitosti kultúry v živote obyvateľov každej mestskej časti.

Pre rozvoj komunitného života je dôležité vnímanie rôznorodosti a prístupnosti k príležitostiam kultúrnych aktivít, ktoré v meste máme. Príležitosti na kultúrny život by mali byť distribuované rovnako, bez ohľadu na vek, príslušnosť k menšine, sociálny pôvod, či vek. Preto je potrebné podporovať rozvoj kultúrnych aktivít zameralých na dosah k skupinám, ktoré majú sťažené podmienky prístupu ku kultúre.

Kultúrne menšiny majú v Košiciach svoje podstatné miesto. Rozvoj ich aktivít by mali podporovať mestské inštitúcie v partnerstvách, financie môžu čerpať z nedávno vytvorenej grantovej schémy Kultminor.

Ciele	Indikátory	2020	2027	Opatrenia	Zodpovedná inštitúcia
Integrovať poznatky o komunitách do celkovej databázy informácií o kultúre	Mapa údajov o komunitnom živote v Košiciach	N/A	50	1. Participatívna komunitná mapa a dáta, mapovanie potrieb, mapovanie geografickej dostupnosti	CIKE, Mestské časti
Rozvíjať ľudský potenciál v meste	Počet aktérov v kultúrnom živote	600	+10 %	2. Reprezentanti mesta, kraja, štátu a významných spoločností v meste uznávajú hodnotu ľudského potenciálu na neformálnej úrovni a podporujú jeho rozvoj	KSK, Mesto Košice, MKSR, Mestské časti
Zvýšiť počet komunitných podujatí	Počet komunitných podujatí	Výmenníky	+10 %	3. Podpora infraštruktúry Výmenníkov ako nástroja mesta pre podporu komunitného rozvoja	K13
				4. Podporovať kultúrne aktivity pre geograficky vylúčené oblasti	Mesto Košice, ETP Slovensko, Saleziáni, MČ Luník IX, MČ Sídliisko Ťahanovce
				5. Určiť časť grantových prostriedkov z grantovej schémy mesta pre rozvoj komunitného života	CIKE
Zvýšiť participáciu na amatérskom a neprofesionálnom umení	Participácia na neprofesionálnom umení (meraná dotazníkom 2020)	Zistiť výskumom 2020	Zvýšiť podľa benchmarku v ČR, Rakúsku, Slovinsku	3. Podpora infraštruktúry Výmenníkov ako nástroja mesta pre podporu komunitného rozvoja	K13, CVČ, KSK, Mestské časti, NOC, Kultúrne centrum Údolia Bodvy a Rudohoria
Zvýšiť zapojenie obyvateľov do tvorby mesta tak, aby sa priblížilo demografickému profilu mesta	Počet zapojených obyvateľov podľa národností v kultúrnych komisiách	N/A	Počet návštevníkov podľa národností je 1:1 k demografickému profilu mesta	6. Účast komún na tvorbe verejných politík Komisie a stretnutia z kultúrnych profesionálov, ktoré pomáhajú tvorbe verejných politík by mali mať zabezpečené zastúpenie marginalizovaných skupín	Mesto Košice, KSK, MK SR, mestské časti
Zapojiť účastníkov rôznych národností, veku a profilu na podujatiach	Počet účastníkov rôznych národností (menšín, cudzincov, seniorov, mládeže) na kultúrnych podujatiach	N/A	Pomer zapojenia by mal sledovať demografický profil mesta s ohľadom na počet zahraničných študentov a pracovníkov	7. Stratégie rozvoja publika so zameraním na menšinové obyvateľstvo	Všetky kultúrne zariadenia v meste
Podporiť viac kultúrnych podujatí, ktoré vedú k sociálnej súdržnosti	Počet podujatí zameraných na sociálnu súdržnosť	N/A	Podľa profilu kultúrnych zariadení	3. Podpora infraštruktúry Výmenníkov ako nástroja mesta pre podporu komunitného rozvoja	K13, Mesto Košice, ETP Slovensko, Saleziáni, MČ Luník IX, MČ Sídliisko Ťahanovce
	Geografická dostupnosť kultúrnej ponuky / počet kultúrnych zariadení v mestskej časti	mapa 1	zvýšiť aspoň u 2 mestských častí	4. Podporovať kultúrne aktivity pre geograficky vylúčené oblasti	
	Vnímanie sociálnej súdržnosti, dôvery a sociálneho kapitálu	Zistiť výskumom 2020	Zvýšiť podľa benchmarku v ČR, Rakúsku, Slovinsku	5. Určiť časť grantových prostriedkov z grantovej schémy mesta pre rozvoj komunitného života	
				6. Tréningové programy pre marginalizované skupiny v oblasti kultúrneho života, kultúrneho dedičstva v meste a spôsobov, ako mať zabezpečený prístup k účasti na kultúrnom živote v meste	CIKE, K13

Príklad dobrej praxe

KLAPKA ÚSMEV

ODKAZY

#community
#belonging
#identity
#solidarity
#integration

Cieľom pilotného projektu filmovej školy „Klapka Úsmev“ je naštartovať vzdelávací program, ktorý účastníkom priblíži rôzne pohľady, metódy a prístupy k filmovej tvorbe, a tým vytvorí živé prostredie pre ich kreatívnu sebarealizáciu. Filmové krúžky sú určené pre deti a mládež so záujmom o filmovú tvorbu a všetky komponenty, ktoré zahŕňa: kamera, strih, réžia, dramaturgia, zvuk, scenár, scénografia, grafický dizajn a výtvarné umenie vo filme, animácia, kostýmový dizajn a základy prejavu pred kamerou. Účastníci prejdú celým filmovým procesom a na záver semestra môžu jednotlivito a/alebo so spolužiakmi vytvoriť unikátne filmové dielo, ktoré sa bude premietiť na plátnach Kina Úsmev!

Cieľom projektu je tiež integrácia tzv. „zraniteľných skupín“: detí so znevýhodnením, detí z detských domovov a sociálnych zariadení, detí z migrantských rodín žijúcich v Košiciach, detí z komunitného centra na Luníku IX medzi sebou navzájom a so svojimi rovesníkmi z radov „bežného“ obyvateľstva. Druhotným efektom by mala byť prirodzená výchova k väčšej tolerancii, empatii a otvorenosti medzi deťmi a mládežou.

Kino Úsmev - filmové krúžky | Autor: Ctibor Kočíš

Navrhované opatrenia v oblasti komunit

ZAPOJENÍ AKTÉRI

- > **Mesto**
- > **Mestské časti**
- > **Výmenníky**
- > **Domovy sociálnych služieb**
- > **Neziskové organizácie**
Marginal
Liga za ľudské práva
Palíkerav
- > **Kultúrne centrá**
Tabačka
Kino Úsmev
- > **ETP Slovensko**
- > **Usmej sa na mňa**
- > **Úsmev ako dar**

FINANČNÁ ALOKÁCIA

- > **Mesto**
 - grantová schéma
 - vyčleniť minimálne 50 000 € ročne na komunitné aktivity
 - udržiavať infraštruktúru Výmenníkov (podľa doterajšieho rozpočtu)
 - podporovať geograficky vylúčené lokality podporou miestnych aktivít v oblasti kultúry (ETP Slovensko, Saleziáni, aktivity v MČ Ťahanovce)
- > **Mestské časti**
 - podľa možností rozpočtu
- > **FPU**
 - pre organizovanie aktivít v rámci neprofesionálneho umenia
- > **Súkromné fondy / banky / nadácie /**
- > **Európske zdroje**

1

Vytvorenie participatívnej komunitnej mapy a zber dát, mapovanie potrieb, mapovanie geografickej dostupnosti

Komunitná mapa má slúžiť verejnej správe, obyvateľom, kultúrnym inštitúciám a ďalším dotknutým subjektom pre informácie o komunitných aktivitách, o dostupnosti kultúrnych inštitúcií a kultúrnych podujatí s ohľadom na špecifické vlastnosti publika.

2

Uznanie hodnoty ľudského potenciálu na neformálnej úrovni a podpora reprezentantov mesta, kraja, štátu a významných spoločností v meste

Gestá uznania hodnoty ľudskej práce na neformálnej úrovni, prizývanie do spolupráce, či zapojenie do rozhovorov vedú k zlepšeniu pocitu spolupatričnosti s mestom a celkovo k zvýšenej atraktivnosti prostredia mesta, ktoré je následne lákadlom pre rozvoj tvorivosti.

3

Podpora infraštruktúry Výmenníkov ako nástroja mesta pre podporu komunitného rozvoja

Výmenníky by mali mať možnosť rozvíjať svoj potenciál s udržateľným rozpočtom, podporou vzdelávania, medzinárodnej spolupráce a rozvoja publika.

4

Podpora kultúrnych aktivít pre geograficky vylúčené oblasti

Z dôvodu geografickej nedostupnosti kultúrneho života v týchto mestských častiach by mali mať obyvatelia Luníka IX a Ťahanoviec prístup ku kultúrnym aktivitám. Komunitné centrá na Luníku IX takéto aktivity môžu realizovať prostredníctvom podpory ETP Slovensko a Saleziánov, a to v rámci poskytovania služieb mestu na základe dohodnutých zmluvných podmienok. Pre realizáciu kultúrnych aktivít na Sídlišku Ťahanovce by mesto malo

zvážiť vhodného partnera, a v prípade, že nie je, realizovať tvorbu nového Výmenníka.

5

Určenie časti grantových prostriedkov z grantovej schémy mesta pre rozvoj komunitného života

Pre rozvoj amatérskeho umenia a komunitných aktivít je navrhovaná min. suma 50 000 € ktorá bude vyčlenená v rámci špecifického cieľa grantových prostriedkov.

6

Tréningové programy pre marginalizované skupiny ohľadom kultúrneho života, kultúrneho dedičstva v meste a spôsobov, ako mať zabezpečený prístup k účasti na kultúrnom živote v meste

Tieto tréningové programy by mali slúžiť pre skupiny obyvateľov (cudzincov, menšiny, seniorov, mládež), aby sami nadobudli zručnosti organizácie kultúrnych podujatí, zorientovali sa v spôsobe fundraisingu, marketingu, produkcie atď.

7

Stratégie rozvoja publika so zameraním na menšinové obyvateľstvo

V nadväznosti na širšie zámery podpory rozvoja publika by kultúrne inštitúcie mali brať ohľad aj na aspekty prístupnosti pre špecifické skupiny obyvateľov a komunitné aktivity.

1.2 Kultúra verejného priestoru

Verejné priestory
Kasárni/
Kulturpark
–
Autorka:
Adriána Šeďová

Kvalitné verejné priestory odrážajú úroveň kultúry inštitúcií, ale aj obyvateľov. Verejným priestorom sa myslí verejná sféra, ktorá vytvára priestor pre spoločenský život, kultúrne spolužitie a vznik nových ideí. Verejná sféra v meste sa realizuje aj v digitálnom prostredí a v službách, ktoré mesto svojim obyvateľom ponúka.

Mesto používa svoje verejné priestory fyzického charakteru tak, aby dobrý urbanizmus poskytoval bezpečný pocit pre všetky skupiny obyvateľov, umožňoval plynulý pohyb po meste, zlepšoval komunikáciu a pocit dobrého života a živej atmosféry. Verejné priestory sú využívané rôznymi aktérmi v rôznych situáciách, prebieha v nich ekonomický, politický a kultúrny život. Vytváranie vhodných priestorov reaguje na komplexnosť mestského života a priestorových stratégií, takže jeho plánovanie by malo prebiehať v spolupráci všetkých zaangažovaných aktérov.

Atribúty kvalitných verejných priestorov zdôrazňujú najmä bezpečnosť pre peší

pohyb, ktorý je východiskovou pozíciou mestského pohybu. Pre jeho skvalitnenie je potrebné dostatočné osvetlenie, citlivosť pre marginalizované obyvateľstvo (ako využívajú verejné priestory ľudia bez domova), pohodlnosť pohybu a pobytu v meste pre seniorov, deti, rodičov s kočíkmi, pohyb pre osoby so znevýhodnením. Nastavenie dobrých verejných priestorov berie do úvahy aj potrebu výsadby a udržiavania zelene v mestách kvôli zlepšeniu kvality života, možnosti pobytu v rámci verejnej zelene či športu, ale aj kvôli zníženiu teploty a ochrany miest pred dopadmi zmeny klímy. Peší pohyb je podporený aj vonkajšou estetikou priestorov; prispieva k nemu regulovanie vonkajšej reklamy a udržiavanie vzhľadu všetkých budov, nie len v pamiatkovej ochrane. Trendom v mestách je aj funkčné napojenie riek pre pešiu dostupnosť, rozvoj a preferencia cyklo dopravy, ktoré podporujú mestskú atmosféru, trávenie času v exteriéri, kultúrny, ekonomický a spoločenský život.

Ciele	Indikátory	2020	2027	Opatrenia	Zodpovedná inštitúcia
Zlepšiť dátovú základňu o verejných priestoroch	Počet zmapovaných mestských častí a oblastí	2	22	1. Vytvorenie Citizen Experience Inštitútu	CIKE, ÚHA
Zlepšiť kvalitu manažmentu verejných priestorov	Počet nových kvalitných verejných priestorov		+5	2. Vytvorenie pracovného miesta „správy verejných priestorov mesta Košice“	ÚHA
				3. Vytvorenie metodiky tvorby verejných priestranstiev	ÚHA + CIKE
Rozvíjať živé verejné priestory	Počet prenocovaní (na základe zistení Booking, AirBnB a mesto Košice)	417 209 (2018)	+10 %	4. Zavedenie pozície nočného primátora („night mayor“)	CIKE
Zlepšiť bezpečnosť verejných priestorov	Počet nahlásených priestupkov	34 882	-10%	5. Audit bezpečnosti verejných priestorov s návrhom opatrení	ÚHA + CIKE
Zvýšiť kvalitu estetiky verejných priestorov	Počet prevádzok v nevyhovujúcom estetickom stave	Podľa mapovania	0	3. Vytvorenie metodiky tvorby verejných priestranstiev	ÚHA + CIKE
Zlepšiť kvalitu a rozsah zelene	Indikátory podľa kritérií Európskeho zeleného mesta	Podľa mapovania	Podľa kritérií Európskeho zeleného mesta	3. Vytvorenie metodiky tvorby verejných priestranstiev	ÚHA + CIKE + Správa mestskej zelene
Zlepšiť kvalitu starostlivosti o umelecké diela vo verejnom priestore	Počet novovytvorených umeleckých diel vo verejnom priestore	0	5	3. Vytvorenie metodiky tvorby verejných priestranstiev	ÚHA + CIKE+VSG
	Počet zreštaurovaných umeleckých diel		20	6. Zaviesť „percento na umenie“ ako podiel z poplatku za rozvoj	Mesto Košice

↑ Hlavná ulica | Autor: Visit Košice

↓ Verejné priestory Kasární/Kulturpark | Autorka: Adriána Šedová

Príklad dobrej praxe

Dobré verejné priestory a mapovania

ODKAZY

#publicspace

#urbancommons

#vibe

#green

#walk

#cycling

Za kvalitný mestský verejný priestor môžeme považovať Hlavnú ulicu, Dominikánske námestie, Mestský park, či Kasárne Kulturpark. Dobré verejné priestory slúžia rôznym cieľovým skupinám, aby tam trávili voľný čas a nadväzovali spoločenské vzťahy. Napríklad priamo v Kulturparku trávia čas najmä rodiny s malými deťmi v nadväznosti na Knižnicu pre mládež mesta Košice. Deti sa v parku môžu slobodne pohybovať, park je usposobený aj na účely kultúrnych podujatí. Pred Kulturparkom je verejný priestor využívaný najmä komunitou skateboardistov, ktorý svojím pôsobením vytvárajú typickú mestskú atmosféru. Hlavná ulica je charakteristická svojou jedinečnou pešou zónou s množstvom kaviarní. Trh na Dominikánskom námestí podporuje trávenie voľného času, spotrebu lokálnych farmárskych produktov, jeho atmosféra motivuje k ekologickému spôsobu života.

Mapovania verejných priestranstiev v meste prebehli len výberovo. Tieto príklady ukazujú smer, akým by sa mapovanie mohlo uberať.

Pocitové mapy- v Košiciach neboli pripravené komplexne, k dispozícii je len pocitová mapa⁶ klimatických dopadov.

Občianske združenie Východné pobrežie vytvorilo viaceré mapy:

- > Kráčať koľaje – mapa električiek a vzdialeností medzi zastávkami
- > Atlas sôch – kniha o umení vo verejnom priestranstve
- > Mobiliár – mapovanie verejných priestorov v centre mesta⁷
- > Mapovanie verejných priestorov sídliska KVP⁸
- > Mapovanie verejných priestorov sídliska Ťahanovce⁹

Navrhované opatrenia v oblasti verejných priestorov

ZAPOJENÍ AKTÉRI

- > ÚHA
- > Mesto
- > Cyklokoalícia
- > Chodím pešo
- > Kultúrne centrá
- > Mlynský náhon
- > Komunity
- > Správa mestskej zelene
- > Dopravný podnik mesta Košice

FINANČNÁ ALOKÁCIA

- > **Mesto Košice**
– vytvorenie pracovnej pozície pre starostlivosť o verejný priestor (18 000 € ročne)
- > **Mapovanie verejných priestorov**
– 25 000 €
- > **Vytvorenie metodiky verejných priestranstiev**
– 25 000 €

1

Vytvorenie Citizen Experience & Well-being Institute v rámci Creative Industry Košice

Predpokladá sa vytvorenie metodiky a realizovanie mapovania zapojením dostupných otvorených dát, terénnych výskumov a participatívnych procesov. Výstupmi by mali byť

- vytvorenie mapy ne-miest
- mapovanie stavu a majetkových vzťahov umeleckých diel vo verejnom priestore
- mapovanie stavu a kvality zelene
- návrhy experimentálnych dizajnových riešení pre skvalitnenie služieb mesta

2

Vytvoriť pracovné miesto „správy verejných priestorov mesta Košice“

Na Útvare hlavného architekta rozšíriť kompetencie pre správu verejných priestranstiev

3

Vytvorenie metodiky tvorby verejných priestranstiev

Vytvorenie metodiky pre tvorbu verejných priestranstiev s ohľadom na bezpečnosť pre všetky skupiny obyvateľov a s ohľadom na zmenu klímy a jej adaptácie pri rekonštrukcii verejných priestranstiev, vrátane umeleckých diel vo verejnom priestore a správy zelene. Metodika by mala zahŕňať participatívne postupy, ktoré zapoja do tvorby verejných priestranstiev dotknutých obyvateľov

4

Zavedenie pozície nočného primátora („night mayor“)

Vytvoriť inštitút nočného primátora ako zamestnanca mesta pre komunikáciu s podnikmi, turistickými organizáciami a bezpečný spoločný postup pri rozvoji nočného spoločenského a kultúrneho života

5

Audit bezpečnosti verejných priestorov s návrhom opatrení

Vytvorenie auditu bezpečnosti verejných priestorov pre všetky skupiny obyvateľov s ohľadom na zraniteľné skupiny (seniorov, ženy, deti, menšiny)

6

Zaviest' „percento na umenie“ ako podiel z poplatku za rozvoj

Verejné priestory by mali byť rozvíjané investíciami do umeleckých diel

1.3 Zodpovednosť

Oto Hudec:
Vlajka modrej
planéty, 2019
–
Archív autora

Súčasná spoločenská a klimatická situácia a zhoršujúce sa podmienky životného prostredia nútia celý svet globálne spojiť sily a postupovať smerom k udržateľnejšej spoločnosti. Práve kultúra môže priniesť ideové nastavenie smerom k väčšej zodpovednosti a pomôcť mestu byť odolnejším voči hrozbám, ktoré vznikajú ako následky zmeny životného prostredia. Zodpovednosť a tvorba odolného mesta v kultúre však znamená aj podporu medzilidského porozumenia a tvorbu silnejšej komunity, rovnosti a spravodlivosti v meste tak, ako je načrtnutá v prvej kapitole.

Fond na podporu umenia už zaviedol princípy, ktoré majú kultúrne projekty motivovať k väčšej zodpovednosti voči životnému prostrediu. Medzi tieto princípy patria najmä zníženie odpadu a energetickej náročnosti, ako aj optimalizácia dopravy, zelené obstarávanie, využívanie zdrojov, zelená infraštruktúra a architektúra a zvyšovanie povedomia o životnom prostredí. V kultúrnej produkcii však nastal v minulých rokoch najmä vysoký nárast počtu podujatí, ktorý súvisí aj so spôsobom financovania (pridelená suma sa často dáva na počet výstupov/podujatí). Zníženie počtu podujatí a dôraz na kvalitu by mali byť na zreteli pri rozhodovaní grantových komisií.

Mesto Košice sa aktívne zaujíma o zelené politiky, či už prípravou stratégie adaptácie na zmenu klímy (Karpatský rozvojový inštitút) alebo kandidatúrou na titul Európske hlavné mesto zelene (Green Capital).

Ciele	Indikátory	2020	2027	Opatrenia	Zodpovedná inštitúcia
Znížiť dopad umeleckej produkcie na životné prostredie	Index, ktorý vytvorí mapovanie	Podľa mapovania	Zníženie o 50 %	1. Zmapovať dopady kultúrnej produkcie na životné prostredie, príklady dobrej praxe	Mesto Košice CIKE
				2. Preferovať menej podujatí s cieľom zvýšiť ich kvalitu	Kultúrna komunita
				3. Vytvorenie plánu na zníženie dopadu katastrof	Mesto Košice/KRI
				4. Pripraviť a implementovať environmentálnu politiku kultúrnych inštitúciách a v grantovej schéme	CIKE
				5. Zdieľanie skúseností a príklady dobrej praxe v adaptácii na zmenu klímy a odolnosti mesta	Kultúrna komunita
Zlepšiť udržateľnosť architektúry a verejných priestorov	Počet nových zelených plôch, zelených striech a fasád		25	6. Predstaviť tréningové programy pre udržateľné a prírodné staviteľstvo	Rôzni aktéri
				7. Zaviesť program pre zelené strechy/balkóny	Mesto Košice
Zvyšovať povedomie o zodpovednosti za životné prostredie, o inklúzii obyvateľstva a medzi obyvateľmi mesta	Počet podujatí a počet návštevníkov podujatí zameraných na otázky životného prostredia	Podľa mapovania	Zvýšiť o 20 %	8. Vytvoriť špeciálny program pre zvýšenie citlivosti v grantovej schéme	CIKE
				9. Tematicky podporovať otázky životného prostredia v kultúrnej produkcii	Kultúrna komunita
Vytvárať udržateľné mechanizmy kultúrneho turizmu	Počet podujatí miestnych komunít so zapojením návštevníkov mesta	1 (bike park)	10	10. Integrovať výhody turizmu zdieľané miestnymi komunitami do stratégie Visit Košice	Visit Košice

Príklad dobrej praxe

Východoslovenská galéria

ODKAZY

Kandidatúra
na titul Green
Capital

Adaptačná
stratégia
(Košice +- 40)

VSG sa aktívnym spôsobom angažuje v environmentálnych opatreniach a osvetových aktivitách súvisiacich s klimatickou krízou. Enviropolitika pri produkcii výstav aj sprievodných podujatí sa vytvára systémom použiť znovu, redukuj, recykluj (re-use, reduce, recycle). Materiály vyberá VSG s ohľadom na ich najmenšiu ekologickú záťaž. Zvyšné materiály sú ponúkané cez facebookovú skupinu Materiál pre umelcov SK, ktorej zakladateľom je Východoslovenská galéria. Okrem týchto opatrení sa galéria podieľa na osвете v rámci prednášok a v online priestore. Priestor bývalej kaviarne vo vstupnej hale VSG bude od roku 2020 využívaný na rôzne soft podujatia v rámci iniciatívy Európske zelené mesto a na spoluprácu s Karpatským rozvojovým inštitútom, Východným pobrežím, CIKE a záujmovými skupinami, ktoré sa zaoberajú dopadom klimatických zmien. Občerstvenie na podujatiach je bezodpadové. Propagačné materiály budú tlačené iba v nevyhnutnom a obmedzenom počte. Domáce a zahraničné cesty budú realizované tak, aby zanechali čo najmenšiu uhlíkovú stopu.

Monografická výstava Františka Veselého reflektujúca ekologické témy v umení povojnového obdobia | Autor: VSG

Navrhované opatrenia v oblasti zodpovednosti

ZAPOJENÍ AKTÉRI

- > **Mesto Košice**
- > **Creative Industry Košice**
- > **Visit**
- > **Správa mestskej zelene**
- > **Východoslovenská galéria**
- > **Výtvarník Oto Hudec**
- > **Architekti s ekologickým prístupom** (napr. Pavol Meszáros)
- > **Kultúrne inštitúcie**

FINANČNÁ ALOKÁCIA

- > **Mesto Košice**
– mapovanie – 10 000 €
- > **Grantová schéma**
– 20 000 €
- > **Program pre zelené strechy/balkóny**
(synergia s Green City)

1

Zmapovať dopady kultúrnej produkcie na životné prostredie, príklady dobrej praxe

Súčasná situácia nie je zachytená, bolo by vhodné zlepšiť poznanie o dopadoch kultúrnej sféry na životné prostredie. Je dôležité zmapovať, ako kultúrne inštitúcie narábajú s odpadom, aké dopravné prostriedky využívajú, ako pristupujú k tvorbe programu s ohľadom na témy životného prostredia atď.

2

Preferovať menej podujatí, s cieľom zvýšiť ich kvalitu

Celkovo je toto opatrenie cestou k zníženiu vyčerpania zdrojov prírodných aj ľudských. Dôraz na kvalitu je jedným z hlavných opatrení. Cestou môže byť aj špecifický postup v grantovej schéme mesta.

3

Vytvoriť plán na zníženie dopadu katastrof

Toto opatrenie je do stratégie zavedené aj v súvislosti s implementáciou indikátorov UNESCO Culture 2030, aj ako nutnosť v následku pandémie COVID 19 v prípade opakovania ďalších podobných situácií.

4

Pripraviť a implementovať environmentálnu politiku v kultúrnych inštitúciách a v grantovej schéme

Žiadatelia o grant z mesta by mali spĺňať environmentálne štandardy minimálne v podobe, akú zaviedol Fond na podporu umenia.

5

Zdieľať skúsenosti a prax v adaptácii na zmenu klímy a zvyšovanie odolnosti mesta

Kultúrna komunita spoločne otvorene komunikuje o svojich stratégiách a o nápadoch pre zlepšenie situácie s ohľadom na životné prostredie a odolnosť mesta. Príkladom je Východoslovenská galéria, výtvarník Oto Hudec, aktivity architekta Pavla Meszároša a ďalšie.

6

Podporiť tréningové programy pre udržateľné a prírodné staviteľstvo

Mesto monitoruje počet tréningových programov a podporuje ich v prípade možnosti svojimi finančnými a nefinančnými nástrojmi, s cieľom zvýšiť poznanie o technikách udržateľného staviteľstva.

7

Rozvíjať program pre zelené strechy/balkóny

V tomto programe sú investori motivovaní v rámci spolufinancovania mestom/z eurofondov integrovať do svojich rozvojových plánov zelené strechy a rozširovať tak zelené plochy v meste. Samostatne aj mesto Košice vo svojich budovách preferuje zelené strechy a zvýšenie objemu zelene.

8

Vytvoriť špeciálny program pre vyššiu citlivosť v grantovej schéme

Mesto Košice prostredníctvom grantovej schémy určí časť prostriedkov (minimálne 20 000 €) pre kultúrne programy, ktoré podporujú zvýšenie senzitivity v otázkach životného prostredia, klimatickej bezpečnosti a odolnosti mesta.

9

Tematicky podporovať otázky životného prostredia v kultúrnej produkcii

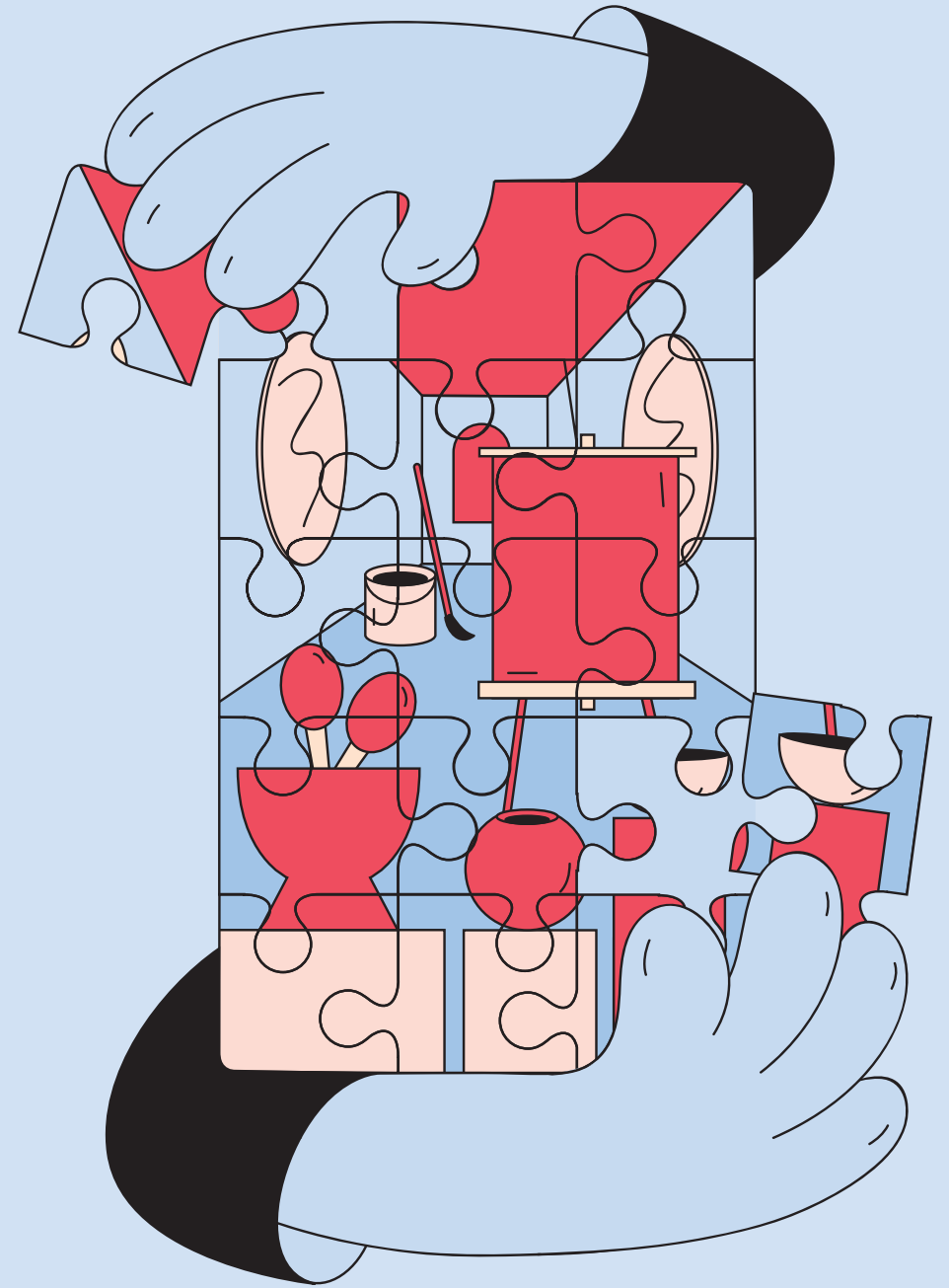
Zriaďované aj nezriaďované kultúrne inštitúcie venujú časť svojej produkcie otázkam životného prostredia, klimatickej bezpečnosti a odolnosti mesta.

10

Integrovať výhody turizmu zdieľané miestnymi komunitami do stratégie Visit Košice

Miestne komunity sú z pohľadu UNESCO Culture 2030 nositeľom udržateľného turizmu. Pre rozvoj tohto typu turizmu mesto Košice podporuje vzdelávanie komunit, či iné nástroje ich podpory.

Mesto Košice má bohatú kultúrnu históriu, ale aj modernú kultúrnu infraštruktúru a systém služieb, ktoré ponúka svojim obyvateľom. Mesto si však uvedomuje, že je potrebné snažiť sa jednak o udržateľnosť kultúrneho dedičstva a kultúrnej infraštruktúry, ako aj o ich ďalší rozvoj. Systém podpory, ktorý kultúrne inštitúcie a jednotlivcov motivuje k práci, rozvíja ich talent a schopnosť rásť a rozvíjať sa by mal nadväzovať na kritéria prehĺbenia kvality a orientácie na návštevníka – či už ide o návštevníka z prostredia košických komunit, alebo o návštevníka mesta pre pracovné účely alebo turizmus.

2

Infraštruktúra

2.1 Fyzická infraštruktúra

Koncert Moriah Woods na dvore Tabacky Kulturfabrik –
Autor: Tabacka Kulturfabrik

Kultúrne priestory pomáhajú tvoriť charakter mesta. Kvalitná fyzická infraštruktúra je základom pre tvorbu a realizáciu zámerov kultúrnych operátorov a vytváranie podmienok pre hodnotnú kultúrnu produkciu, ako aj pre kvalitné trávenie voľného času a užívania si kvalitnej kultúrnej ponuky. Infraštruktúra hrá rolu pri rozhodovaní investorov pri zakladaní pobočiek či premiestňovaní sídiel firiem, napomáha investíciám do bývania a ďalším ekonomickým externalitám.

Projekt Európskeho hlavného mesta kultúry pomohol zrekonštruovať niekoľko objektov fyzickej infraštruktúry na kultúrne účely. Vznikol areál Kasární Kulturpark, Kunsthalle, zrekonštruovali sa priestory mesta, Výmenníky, Amfiteáter, parky, Košický hrad, Ulička remesiel, Malá scéna, Štátna vedecká knižnica, Slovenské technické múzeum, Východoslovenské múzeum, Východoslovenská galéria, Báb-

kové divadlo, Barkóczyho palác – Verejná knižnica, Divadlo Thália, Lapidárium – Dom tradičných remesiel, Kaštieľ v Krásnej, Dóm sv. Alžbety.

Prioritou mesta by malo byť zabezpečenie udržateľnosti infraštruktúry, ktorá sa v súvislosti s EHMK rekonštruovala na kultúrne účely. Priestory, ktoré môžu slúžiť tvorcom a návštevníkom na rozvoj ich kultúrnych projektov, by mali byť ponúkané prevažne na tieto účely. Ďalší majetok mesta, samosprávneho kraja a štátu by mal byť zmapovaný a ponúkaný v dostupnej cene pre malé a stredné podniky, či neziskové organizácie, aby tak podporili rozvoj podnikavosti a vnútorné ekonomické väzby inovácií v meste, príkladom môže byť Kino Družba, ktorého využitie iba na kultúrne účely je v súčasnej situácii ekonomicky nepravdepodobné a preto je ohrozené chátraním.

Ciele	Indikátory	2020	2027	Opatrenia	Zodpovedná inštitúcia
Udržať verejné výdavky na kultúru minimálne na úrovni 3 % z rozpočtu mesta (bez výdavkov na prevádzku základných umeleckých škôl)	Percento výdavkov na kultúru v pomere k rozpočtu za mesto Košice kultúru	2,57 % (2019)	3 %	1. Udržať verejné výdavky na kultúru minimálne na úrovni 3 % z rozpočtu mesta	Mesto Košice
Mestské príspevky pridelovať s ohľadom na 3-5 ročné plánovanie	3-ročné granty/rozpočty mestských organizácií s výhľadom na 3 roky	Organizáciám sa príspevok menil, hoci bol schválený na 3 roky	Jasný rozpočet na 3 roky	2. Úprava rozpočtových pravidiel mestských organizácií a grantovej schémy	CIKE + Mesto Košice
Sprostredkovať kultúrnu infraštruktúru čo najlepšie geograficky dostupnú obyvateľom mesta	Priestorová analýza – veľkosť, funkcia, ekonomický výstup, počet používateľov	Významne menej dostupnej ponuky je na východe a juhu mesta	Zlepšenie ponuky na Ťahanoviciach a Luníku IX	3. Mapovanie priestorov a ich dostupnosti a kvality	Mesto Košice, mestské časti, K13, CIKE
Zlepšovať kvalitu hmotného nehnuteľného kultúrneho dedičstva v meste	Počet NKP Počet NKP v havarijnom stave (register NKP)	796	- 10%	4. Vytvorenie stratégie ochrany kultúrneho dedičstva	Mesto Košice, CIKE, ÚHA, Pamiatkový úrad
Rozvíjať a podporovať infraštruktúru vytvorenú projektom EHMK	Počet objektov mesta Košice využívaných na kultúrne účely	Výmenníky, Kasárne, Amfiteáter, Kunsthalle, Historická radnica, Múzeum Dolná brána, Kino Družba	Zanechať, zväziť využitie Kina Družba	5. Stratégia rozvoja K13 – vrátane všetkých jeho priestorov s jasne určeným cieľom a profilom 6. Vytvorenie HUBu v Kasárňach Kulturparku	Mesto Košice, K13, CIKE, KSK, ďalšie kultúrne inštitúcie a cirkev
Podporovať svetový rozmer košickej kultúry v oblasti mediálneho umenia	Počet zahraničných výstav s medzinárodným renomé	1	4	7. Stratégia rozvoja K13 – vrátane všetkých jeho priestorov s jasne určeným cieľom a profilom	Mesto Košice, K13, CIKE, KAIR, nezávislé inštitúcie
Sprístupňovať majetok mesta na kultúrne účely	Počet objektov	Výmenníky, Kasárne, Amfiteáter, Kunsthalle, Historická radnica, Múzeum dolná brána, Kino Družba	Zanechať, zväziť využitie Kina Družba rozšírenie o ďalšie ateliérové priestory	3. Mapovanie priestorov a ich dostupnosti a kvality 8. Poskytnutie priestorov na kultúrne účely	Mesto Košice, Bytový podnik mesta Košice
Sprístupňovať kultúrne inštitúcie pre tvorbu obyvateľov a kreatívcov	Počet zmapovaných priestorov	Podľa mapovania	Zlepšiť dostupnosť ateliérov	3. Mapovanie priestorov a ich dostupnosti a kvality 9. Vytvorenie kreatívneho centra na Strojárskej ulici	CIKE KSK a ARR
Zefektívniť správu majetku a kultúrnej produkcie mesta	Jednotná koordinácia cez K13	Rôzni organizátori podujatí v centre mesta	Hlavným organizátorom je K13	7. Stratégia rozvoja K13 – vrátane všetkých jeho priestorov s jasne určeným cieľom a profilom	Mesto Košice, K13, CIKE, nezávislé inštitúcie

LitPark, Knižnica pre mládež mesta Košice | Autor: Viera Ristvejová

Príklad dobrej praxe

Priestory pre tvorbu

ODKAZY
Medialab
Katowice¹⁰

Mapa Londýna¹¹

Nízkoprahovým priestorom pre rozvoj kreatívnych odvetví môže byť napríklad verejne dostupná knižnica. Priestor pre každodenné trávenie času za nízky poplatok umožňuje pokoj a sústreďenie pri formovaní zaujímavých nápadov ako je napríklad Knižnica pre mládež mesta Košice. Iným typom rozvoja kreatívnych odvetví najmä vďaka koncentrácii interakcie kreatívcov sú tzv. huby – v Tabačke Kulturfabrik, či Eastcubator. Priestory Tabačky, Kina Úsmev sú miestom stretnutí pracovných porád a inšpirácií vďaka možnosti tráviť čas v priestoroch v nadväznosti na kultúrny program.

Navrhované opatrenia v oblasti fyzickej infraštruktúry

ZAPOJENÍ AKTÉRI

- > Mesto Košice
- > Creative Industry Košice
- > Bytový podnik mesta Košice
- > K13
- > Knížnica pre mládež mesta Košice
- > Útvar hlavného architekta
- > Krajský pamiatkový úrad
- > Košický samosprávny kraj
- > Ministerstvo kultúry

FINANČNÁ ALOKÁCIA

- > Creative Industry Košice – mapovanie priestorov 5 000 €
- > Mesto Košice – stratégia ochrany kultúrneho dedičstva 10 000 €
- > Mesto Košice – bežný chod K13 – v súčasnej forme (2 500 000 €)
- > Mesto Košice - bežný chod Knížnice pre mládež mesta Košice

1

Udržanie verejných výdavkov na kultúru minimálne na úrovni 3 % z rozpočtu mesta

Podľa analýzy výdavkov mesta na kultúru sa ani po roku 2013 neustálilo percento výdavkov na jednoznačnom pomere. Garantovanie fixnej sumy pre financovanie infraštruktúry zabezpečuje udržateľnosť a podporu na dlhé časové obdobie, čo pomáha plánovaniu najmä kultúrnych inštitúcií a návštevníkov, ktorí danú infraštruktúru v nadväznosti využívajú.

2

Úprava rozpočtových pravidiel mestských organizácií a grantovej schémy

Plánovanie mestských kultúrnych inštitúcií je limitované každoročnou neistotou pridelenej čiastky z rozpočtu. Táto neistota limituje rozvojové plány a efektívny manažment kultúrnych organizácií. Tento prístup by mal byť zachovaný aj v prípade 3-ročných grantov podporovaných z mestskej grantovej schémy.

3

Mapovanie priestorov a ich dostupnosti a kvality

Všetky kultúrne priestory, ich technické vybavenie, dostupnosť a kvalita by mali byť zmapované v interaktívnom rozhraní a sprístupnené verejnosti s informáciami o kontaktoch pre prenájom, pre organizáciu podujatia či pre návštevu.

4

Vytvorenie stratégie ochrany kultúrneho dedičstva

Aj v nadväznosti na UNESCO Culture 2030 a ohrozenia, ktoré kultúrnemu dedičstvu vyplývajú z externých faktorov (zmena klímy, nedostatok financovania na údržbu), by malo mesto vypracovať stratégiu, kde by definovalo princípy ochrany a postupy pri podpore a udržiavaní najmä nehnuteľného hmotného kultúrneho dedičstva.

5

Stratégia rozvoja K13

Stratégia K13 je v majetku a v správe mesta a mala by byť preto hlavnou inštitúciou naplňovania strategických priorít v oblasti kultúry. Mala by teda rešpektovať priority uvedené v tomto dokumente a stratégiu svojho rozvoja prispôbiť týmto prioritám. K13 je tou inštitúciou, ktorá pomáha vytvárať atmosféru dobrého života, inklúziou všetkých cieľových skupín podporuje rozvoj komunit, spoluvytvára kvalitné dostupné verejné priestory, podporuje rozvoj kultúrnej infraštruktúry a infraštruktúry kreatívnych odvetví, podporuje vzdelávanie v kultúre, medziodborovú, medzisektorovú a medzinárodnú spoluprácu.

Stratégia rozvoja K13 by sa mala zaoberať 5-ročným plánom prevádzky a jasným zameraním celého komplexu mestského podniku – vrátane všetkých jeho priestorov s jasne určeným cieľom a profilom. Je potrebné pripraviť analýzu nákladov a prínosov (cost-benefit) v rámci komerčného využívania niektorých priestorov a formy spoločenského prínosu, ktorú môžu priniesť (napríklad Kunsthalle a jej využívanie v súčasnosti a navrhované modely komerčného nájmu, financovanie Výmenníkov a prípadne ich ďalšie rozšírenie do iných častí mesta). Prípadné komerčné príjmy K13 by nemali viesť k následnému znižovaniu mestského príspevku na kultúru, ale na podporu rozvoja a kvality ďalších priestorov v majetku mesta a nezávislej kultúrnej scény, v súlade s prioritami tejto stratégie.

V nadväznosti na UNESCO City of Media Art by Kunsthalle mala slúžiť na prezentáciu svetového mediálneho umenia. Priestor vyžaduje dôkladnú prácu na dramaturgii, prezentácii, komunikácii a sprievodnej galerijnej pedagogike, preto je odporúčané, aby Kunsthalle nadobudla samostatnosť ako programový odbor v rámci K13 s profesionálnym tímom zameraným na tvorbu unikátnych výstav, v spolupráci s tímom,

ktorý bude vedieť ponúkať komerčné využitie priestorov, a tak doplniť nutné príjmy pre realizáciu umeleckého programu.

Bytový podnik mesta Košice by mal odovzdať správu Historickú radnicu a Múzea Dolná brána organizácii K13 pre efektívnu správu kultúrnej produkcie v budovách, ktoré patria mestu Košice.

Pre K13 sú tiež príležitosťou veľké produkcie v exteriéri, v období Vianoc, v lete v Mestskom parku a podobne. Takýmto spôsobom môže Mesto Košice efektívne ušetriť verejné financie.

6

Vytvorenie HUBu v Kasárňach Kulturparku

Podľa pôvodného zámeru projektu Interface slúži budova Bravo rozvoju kultúrneho a kreatívneho priemyslu. V suteréne budovy by mal byť umiestnený FabLAB, priestory by mali byť dostupné tak, aby v ekosystéme vzniklo vzájomné prepojenie s cieľom obohatenia kreatívnej a podnikateľskej sféry v meste. Spolu s knižnicou pre mládež mesta Košice môže vzniknúť fyzické a virtuálne spojenie a nové formy trávenia voľného času v Kasárňach.

7

Poskytnutie priestorov pre kultúrne účely

Mesto by malo priestory, ktoré má vo svojom majetku, transparentne zverejniť a v prípade záujmu ponúkať malým a stredným podnikom, prípadne tzv. „makers movements“, teda výrobcom a rodinným dielňam na vytvorenie ich podnikov. Malo by mať aj mikrogramy na dofinancovanie prípadných menších investícií.

Iné verejné inštitúcie by mali vnímať potrebu poskytnúť priestor pre trávenie času a kreatívnu tvorbu a uvažovať o sprístupnení nevyužívaných priestorov pre tieto účely (napríklad knižnice aj umelecké školy mimo vyučovania).

Osobitnou otázkou je priestor kina Družba, ktorý je určený na kultúrne účely, ale

vzhľadom na vážny stav vyžaduje investíciu zásadného charakteru. Mesto by malo zvážiť návratnosť investície a prehodnotiť ďalšie kroky tejto architektonicky významnej budovy.

8

Vytvorenie kreatívneho centra na Strojárskej ulici

Kreatívne centrum Košického kraja (ďalej „KC KK“) bude pôsobiť ako katalyzátor zmien v profile a zameraní regiónu v najbližších rokoch. Vzniknú priestory pre podnietenie spolupráce, zdieľania vedomostí a inšpirácií, pre vznik a testovanie inovatívnych riešení. Vzniknú aj lepšie možnosti pre prezentáciu kreatívnych riešení a tvorcov pre odbornú ale aj širokú verejnosť. Prepojením rôznych skupín odborníkov môžu vzniknúť nové podnikateľské nápady, ale aj vylepšenia, nové produkty a služby aj pre verejný sektor a obyvateľov kraja. Víziou je, aby sa Kreatívne centrum Košického kraja stalo jedným z pilierov socioekonomického rozvoja regiónu, v ktorom kultúrny a kreatívny priemysel zohráva jednu z kľúčových úloh.

2.2 Systém podpory

Workshop
Dátami a
dizajnom k
lepším miestam
v Creative
Industry Košice

Výskumný
projekt v rámci
programu
Cultural and
Creative
Spaces and
Cities

Autorka:
Marianna
Bodnárová

Podpora kultúry v meste by mala byť vo veľkej miere podporou ľudí a rozvoja ľudského potenciálu. Preto je zvláštnou kapitolou rozvoja infraštruktúry oblasť vzdelávania. Systém podpory kultúrnych podujatí mimo fyzickej infraštruktúry (v predchádzajúcom bode) a mimo vzdelávania (v nasledujúcom bode) obsahuje najmä vhodné finančné stimuly pre rozvoj kultúrnej produkcie a kreatívneho podnikania. Zároveň v tejto časti navrhujeme podporu rozvoja publika najmä formou zisťovania diváckych preferencií pravidelným výskumom publika v meste, ako aj publika jednotlivých kultúrnych inštitúcií.

Finančné nástroje formou grantovej podpory v meste by mali mať nezávislé komisie a rozhodovanie. Okrem finančných nástrojov mesta sú k dispozícii štátne finančné prostriedky vo Fonde na podporu umenia, Audiovizuálnom fonde, Fonde na podporu kultúry národnostných menšín, grantová schéma Košického samosprávneho kraja a európske fondy.

Ciele	Indikátory	2020	2027	Opatrenia	Zodpovedná inštitúcia
Zvyšovať kultúrnu participáciu	Počet návštevníkov na podujatie	63	100	1. Výskum publika	CIKE
	Výdavky domácností na kultúrne aktivity, tovary a služby porovnané s celkovými výdavkami domácností	Údaje z 2020 budú skreslené koronakrízou	3,2 % rozpočtu domácností	2. Kultúrny kupón	Kultúrne inštitúcie Mesto, K13, CIKE, KSK
	Aktívna kultúrna participácia	Podľa mapovania 2020	Minimálne 20 % obyvateľov pravidelne navštevuje kultúrne podujatia	3. Zjednotenie informácií o kultúrnych podujatiach	K13
Podporovať kvalitu kultúrnej produkcie	Výška objemu grantovej schémy	130 000 € (na základe krízových opatrení z pôvodných 250 000 € v rozpočte 2020)	400 000 €	4. Rozvoj grantovej schémy	CIKE
	Počet mediálnych kritických výstupov za rok	N/A kvôli pandémie	10	5. Odborná reflexia	FU TU KE, kritické časopisy, ŠÚV, CIKE
Podporovať rozvoj podnikania v kreatívnom priemysle	Počet subjektov v KKP	2500	3000	6. Regionálny Fond VC	Mesto Košice, KSK, ARR
	Počet zamestnancov v KKP	9372	10000	7. Nefinančná podpora startupov 8. Podpora malých a stredných podnikov	
Podporovať rozvoj digitálnej kreativity	Počet podujatí zameraných na media art	3	15	9. Podporný program pre rozvoj mediálneho umenia a audiovizuálneho umenia v postprodukcii	CIKE, Tabačka, FU TU, IT Valley, RTVS, K13 (Telke), Kino Úsmev
Podporovať umeleckú slobodu tvorcov	Slovne – monitoring sociálnej politiky	V súvislosti s obmedzeniami počas pandémie sa otvorila otázka sociálnej ochrany tvorcov	Sociálna ochrana tvorcov by mala byť súčasťou sociálnej politiky	10. Vytvoriť dialóg s národnými inštitúciami s cieľom zabezpečiť sociálnu ochranu umelcov	Mesto Košice, CIKE, KSK, MK SR MPSVaR
Pracovať na vyvážení zriadených a nezriadených inštitúcií	Slovne – monitoring kultúrnej politiky	Štát výrazne podporuje svoje zriadené inštitúcie. Nezriadené inštitúcie podporujú fondy (AVF, FPU...)	Štát vníma rovnako dôležitú úlohu zriadených aj nezriadených inštitúcií	11. Podľa vývoja na národnej úrovni zaviesť viaczdrojové financovanie	MK SR, KSK
				12. Zapojenie súkromného financovania	K13, Kultúrne inštitúcie, súkromní aktéri AmCham, BritCham, či SOPK

Príklad dobrej praxe

Výskum publika

ODKAZY
Audience development 2014¹²
Audience development 2015¹³
Barcelona Audience Research¹⁴
Írsko prieskum publika¹⁵

Z hľadiska rozvoja publika boli uskutočnené štúdie v roku 2014, 2015, 2016 – vzorkou boli návštevníci kultúrnych inštitúcií a výskum zisťoval ich preferencie v súvislosti s ponukou a demografický profil - autorom bolo Creative Industry Košice.

Štúdie Ekonomickej fakulty TUKE v rokoch 2007 a 2013 na reprezentatívnej vzorke obyvateľov Košíc. Obe štúdie priniesli zaujímavé výsledky – minimálne 20 % obyvateľov mesta patrí k aktívnym návštevníkom kultúrnych podujatí.

Navrhované opatrenia v oblasti systému podpory

ZAPOJENÍ AKTÉRI

- > Mesto Košice
- > Creative Industry Košice
- > K13
- > Knížnica pre mládež mesta Košice
- > KSK
- > MK SR
- > MPSVaR
- > SOPK
- > AmCham
- > BritCham
- > FPU
- > FU TU
- > Artalk
- > odborné časopisy

FINANČNÁ ALOKÁCIA

- > **Výskum publika**
– 6 000 € aspoň každé 3 roky
- > **Kultúrny kupón**
– zavedenie, dotácia, testovanie, uvedenie do prevádzky – 20 000 €
- > **Grantová schéma**
– minimálne 250 000 €
- > **Regionálny VC Fond** – externé zdroje
- > **1 000 000 €, vlastné zdroje**
– podľa možností rozpočtu (100 000 €)
- > **Podporný program pre rozvoj media artu**
– bežný rozpočet kultúrnych inštitúcií

1

Výskum publika

Pôjde o prieskum na vzorke obyvateľov mesta zameraný na preferencie žánrov a prekážky v návštevnosti. Výsledky by mali byť odkomunikované tak, aby ich kultúrne inštitúcie mohli vziať do úvahy pri nastavovaní svojich stratégií budovania publika. Cieľom výskumov publika je identifikovať bariéry a motivácie návštevníkov, prípadne tých, čo s návštevou kultúrnych podujatí váhajú. Zároveň by tieto štúdie mali identifikovať spôsob, akým sprístupniť kultúrne podujatia menšinám, či ďalším špecifickým skupinám (ako je popísané v prioritě 1.1).

2

Kultúrny kupón

Novým nástrojom na podporu kultúry v meste je zavedenie „kultúrneho kupónu“ ktorý je po vzore Viedne výmenným nástrojom, ktorý mesto ponúka obyvateľom vstupy na kultúrne podujatia za naplnenie priorit kultúrnej stratégie – buď podporou udržateľnosti (používanie MHD, cyklo-dopravy), komunitnou prácou, dobrovoľníctvom v kultúrnych inštitúciách či iných aktivít. Systém výmenného kupónu je vedený digitálne, formou blockchainovej technológie a prístupný tak, aby ho mohli využívať všetky skupiny obyvateľov. Tento systém by mal byť aj po ústupe koronakrízy nástrojom na opätovné naštartovanie kultúrnej sféry v meste.

3

Zjednotenie informácií o kultúrnych podujatiach

Informácie o kultúrnej ponuke by mali byť pre všetkých záujemcov sprístupnené na jednom mieste v online a v offline podobe. Tento informačný systém by mal slúžiť aj pre prípadnú koordináciu kultúrnych podujatí z časového hľadiska.

4

Rozvoj grantovej schémy

Rozvoj grantovej schémy predpokladá vyjasnenie pravidiel pridelovania výšky grantových prostriedkov a ich predvídateľnosť. Rozhodovanie v grantovej schéme by malo byť transparentné, výsledky zverejnené. Prioritou by malo byť aj jasné pridelovanie 3-ročných grantov s dôrazom rozvoja profesionálnej nezriadovanej kultúrnej infraštruktúry, oddelenej od malých grantov pre komunity, umelecké zámery, či projekty zamerané na rozvoj inovácii v oblasti udržateľnosti. Grantová schéma by mala viesť uchádzačov k budovaniu stratégie na rozvoj publika a zbierať dáta o dopadoch na počet návštevníkov a zorganizovaných podujatí. Vzhľadom na garantovanie flexibilnejšej administrácie navrhujeme, aby Grantovú schému spravovalo Creative Industry Košice a aby finančné prostriedky určené na grantovú podporu boli pridelené CIKE tak, aby ich následne prerozdělilo. Zaručí sa tak možnosť flexibilnejšieho časového a technického spracovania. Zároveň navrhujeme pri pridelovaní financií dbať na kvalitu projektov a preferovať pridelovanie celej žiadanej sumy.

5

Odborná reflexia

Mesto a kultúrne inštitúcie v meste by sa mali snažiť o vytvorenie odbornej reflexie, aby zlepšovali kvalitu kultúrnych podujatí. Predpokladá sa prepojenie humanitných odborov UPJŠ, Fakulty umení, a umelecko-teoretických odborov na Prešovskej univerzite. Zavedenie interdisciplinárnych vzdelávacích programov je možné s podporou CIKE a teoretických časopisov zo Slovenska alebo zo zahraničia.

6

Regionálny Fond VC

Vytvorenie regionálneho Venture Capital Fondu by malo v spolupráci s miestny-

mi verejnými inštitúciami podporiť rast podnikania v oblasti kultúry a kreatívnych odvetviach.

7

Nefinančná podpora startupov

Pre rozvoj vnútorného podnikateľského prostredia je žiaduce, aby boli vytvorené stimuly na podporu talentu a rozvoja podnikania, ktoré bude mať vo svojej pôsobnosti Kreatívne centrum a Creative Industry Košice.

8

Podpora malých a stredných podnikov

Symbolickou podporou, spoluprácou a uznaním malých a stredných podnikov by mesto malo potvrdiť hodnoty vnútorného podnikateľského prostredia ako priestoru pre rozvoj udržateľnej mestskej ekonomiky. Pre nastavenie systému podpory je potrebné vykonať podrobnejší prieskum a nastaviť vzdelávacie aktivity.

9

Podporný program pre rozvoj mediálneho umenia

V rámci UNESCO Creative Cities je rozvoj zručností digitálnej kultúry a kreativity priestorom pre mediálne umenie, prepojenie médií, technológií a vedy. Súčasťou UNESCO spolupráce sú viaceré významné inštitúcie v meste, narásť by mali aj o prepojenie s audiovizuálnou postprodukciami, napojenie na filmový priemysel, RTVS, Telke a Kino Úsmev a prepojením na Art Film Festival v Košiciach.

10

Sociálna ochrana umelcov

Podpora kultúrnej sféry na národnej úrovni by mala priniesť aj posun vo vnímaní postavenia umelca a umelkyne – umelecká sloboda by mala byť zabezpečená aj garanciou sociálnej ochrany a motivácie legálnej práce,

s cieľom predísť chudobe v penzijnom veku, či negarantované sociálne zabezpečenie.

11

Podľa vývoja na národnej úrovni zaviesť viacdrožové financovanie

Tak ako je uvedené v revízii výdavkov¹⁶ v kultúre, je potrebné uvažovať o novom legislatívnom a ekonomickom formáte verejných kultúrnych inštitúcií.

12

Zapojenie súkromného financovania

Príkladom zapojenia môže byť prezentácia kultúrneho „patronátu“, sponzorstva či presahu partnerstva verejného a súkromného sektora, prepojenie môže vzniknúť na pôde AmCham, BritCham, či SOPK, ďalšie kroky môžu vzniknúť na základe prieskumu publika.

2.3 Vzdelávanie

Workshop v rámci projektu Escalator 2016
–
Autor:
Palko Matia

Oblasť vzdelávania je považovaná za kľúčový nástroj pre podporu rozvoja ľudí a komunity v rámci kultúrnej a kreatívnej sféry v meste. Vzdelávanie prebieha na formálnej úrovni v materských, základných, stredných a vysokých školách, základných umeleckých školách a centrách voľného času, vzdelávaniu sa však neformálne venuje aj množstvo iných organizácií, s veľkým prienikom kultúrnej činnosti.

Ciele	Indikátory	2020	2027	Opatrenia	Zodpovedná inštitúcia
Profesionalizovať kultúrnu sféru	Počet podujatí	11 875	Zachovať	1. Vzdelávacie a mentoringové programy	CIKE, KSK, ARR
	Počet návštevníkov kultúrnych podujatí	748 670	+ 20 %		
Rozvíjať talenty v meste	Vzdelávanie v kultúre – počet absolventov	412	Zachovať	2. Neformálna podpora umeleckých stredných a vysokých škôl	TUKE, UPJŠ, ŠUP, SUF
	Vzdelávacie inštitúcie pre deti a mládež			3. Prepojenie základných umeleckých škôl a iných kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií	ZUŠ, CVČ, občianske združenia
Zvýšiť povedomie o kultúre	Kultúrne a umelecké vzdelávanie (% hodín venované kultúre)	Nezistené	Nastaviť podľa mapovania	4. Zaviesť vzdelávanie o kultúre do učebných osnov pre školy, zapojiť všetky úrovne škôl	Oddelenie školstva - mesto, KSK, CIKE TUKE, UPJŠ,
Zvýšiť citlivosť voči marginalizovaným skupinám	Počet podujatí zameraných na zvyšovanie citlivosti	N/A	Zaviesť aspoň 1 pravidelný program	5. Vzdelávacie programy pre verejnú správu a manažment	CIKE + Kultúrne inštitúcie
Zvýšiť povedomie o udržateľnosti	Počet podujatí zameraných na zvyšovanie povedomia	N/A		5. Vzdelávacie programy pre verejnú správu a manažment 6. Tréningové programy pre komunity ohľadom kultúrneho dedičstva, pre jeho správne zachovanie a udržateľnosť	CIKE + Kultúrne inštitúcie
Podporiť rozvoj kultúrnych aktivít „zdola“	Počet podujatí	11 875	Zachovať	6. Vzdelávanie občianskej spoločnosti v otázkach komunikácie a fundraisingu	K13 – Výmenníky, CIKE, kultúrne inštitúcie
Zvyšovať kognitívne schopnosti obyvateľov mesta na úrovni jazyka	Viacjazyčné vzdelávanie a percento hodín, ktoré je venované viacjazyčnosti	N/A		7. Podporiť viacjazyčnosť v kultúrnej produkcii	Všetky zapojené inštitúcie

Workshop v rámci programu Escalator | Autor: Woont

Príklad dobrej praxe

Escalator v rámci Creative Industry Košice

ODKAZY
Olivearte
Creative Lenses

Escalator je efektívny a intenzívny program na vzdelávanie a profesionalizáciu ľudí pracujúcich v kultúrnom a kreatívnom priemysle. Prebieha už niekoľko rokov a skladá sa z rôznych častí, ktoré účastníkov dovedú k pochopeniu základných princípov tvorby, dramaturgie, plánovania a fungovania na trhu.

Účastníci programu Escalator začínajú pracovať sami na sebe a spoznávajú svoje potreby prostredníctvom dôkladných hĺbkových rozhovorov so zahraničnými mentormi. Na ich základe sú identifikované kľúčové potreby a ciele projektu alebo organizácie.

Následne sa vytvorí „na mieru šitý“ tréning a podpora prostredníctvom školení, seminárov, koučovania a mentorstva, biznis a strategického plánovania, výskumu a vývoja, študijných pobytov alebo pilotnej realizácie.

Navrhované opatrenia v oblasti vzdelávania

ZAPOJENÍ AKTÉRI

- > Mesto Košice
- > CIKE
- > K13
- > Knížnica pre mládež mesta Košice
- > KSK
- > MK SR
- > MŠ SR,
- > ZUŠ
- > CVČ
- > TUKE
- > UPJŠ
- > ŠUP
- > SUF
- > Základné školy, Stredné školy v meste Košice
- > Kultúrne inštitúcie

FINANČNÁ ALOKÁCIA

- > V rámci rozpočtu K13 a CIKE

1

Vzdelávacie a mentoringové programy

Podobne ako doteraz sa vzdelávacie a mentoringové programy zameriavajú na profesionalizáciu kultúrnych operátorov, rozvoj zameraný na zlepšenie zručností kultúrnych manažérov v práci s publikom, podporu zručností v oblasti marketingu, projektového a finančného manažmentu. Tieto aktivity realizuje Kreativne centrum (zriadené KSK a ARR) a Creative Industry Košice.

2

Neformálna podpora umeleckých stredných a vysokých škôl

Mesto vníma hodnotu, ktorú prinášajú umelecké stredné a vysoké školy priťahovaním talentov do mesta.

3

Prepojenie základných umeleckých škôl a iných kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií

Základné umelecké školy a centrá voľného času sú dôležitou súčasťou sféry na vzdelávanie talentov a vytváranie vzťahu ku kultúre. Umelecké školy by mohli mať nadviazanú spoluprácu s kultúrnymi inštitúciami, aby sa vzťah k návštevám kultúrnych podujatí a k tvorbe rozvíjal od detstva.

4

Zavedenie vzdelávania o kultúre do školského vzdelávacieho plánu na všetkých úrovniach škôl

Bolo by vhodné, aby školy úzko spolupracovali s kultúrnymi zariadeniami a deti a mládež by tak mohli získať kladný vzťah ku kultúre a následne sami aktívne navštevovali kultúrne podujatia. Pre podporu umeleckej reflexie by mali byť organizované workshopy vhodné pre študentov rôznych odborov, s prepojením ŠÚV, FU TUKE a UPJŠ.

5

Vzdelávacie programy pre verejnú správu a kultúrny manažment

Vzdelávacie programy by mali byť zamerané na zvyšovanie citlivosti odbornej verejnosti pri práci s rôznymi komunitami.

6

Tréningové programy pre komunitu ohľadom kultúrneho dedičstva, pre jeho správne zachovanie a udržateľnosť

Udržateľnosť kultúrneho dedičstva – hmotného aj nehmotného – spočíva najmä v kolektívnom povedomí a prenose vedomia v rámci komunít. Preto by sa aj obyvatelia Košíc mali zaoberať vlastným kultúrnym dedičstvom a starať sa o jeho udržateľnosť.

7

Vzdelávanie občianskej spoločnosti vo veciach komunikácie a fundraisingu

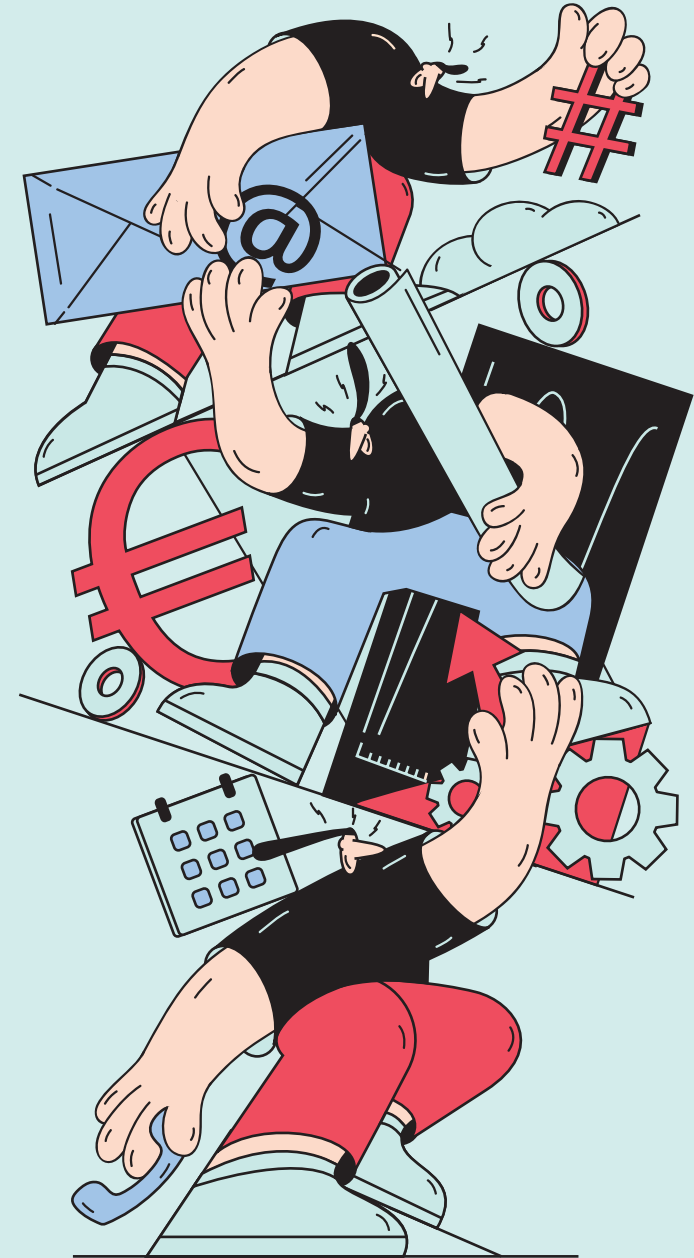
Pre podporu tvorivosti a komunitného života je určené vzdelávanie o komunikácii a fundraisingu – zamerané na rozvoj občianskych kultúrnych aktivít.

8

Podpora viacjazyčnosti v kultúrnej produkcii

V rámci rozvoja viacjazyčného mesta a uctenia si kultúrneho dedičstva viacerých jazykových komunít, ako aj pre rozvoj globálneho aspektu mesta, je viacjazyčnosť jedným zo vzdelávacích cieľov, mala by byť vnímaná kultúrnymi inštitúciami ako hodnota a rozvíjaná aj vo vzdelávacom procese na školách.

Z hľadiska fungovania ekosystému mesta je spolupráca a tvorba spoločných prienikov a vzájomného pôsobenia kľúčom k úspechu a prosperite. Pri napĺňaní tejto stratégie mesto vytvára spôsob/platformu pre spoluprácu lokálnych aktérov, prepája miestnu kultúru a kreatívny priemysel so svetom, podporuje medziodborové spolupráce a medzisektorové spolupráce. Košická kultúrna sféra vytvára konkurenciu pre Bratislavu a okolie a pomáha tak zvyšovať celkovú úroveň kultúry na Slovensku. Mesto Košice, Creative Industry Košice a všetci zapojení aktéri komunikujú so štátnymi inštitúciami (Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky, Audiovizuálnym fondom, Fondom na podporu kultúry, Fondom na podporu kultúry národnostných menšín a ďalšími), s cieľom priniesť návrhy na zlepšenia a spoluprácu.

3

Partnerstvá a spolupráca

3.1 Lokálna sieť

MyMachine
Slovakia
Záverečné
slávnostné
podujatie.
-
Autor:
Dávid Hanko

Siete, neformálne zoskupenia a spolupráce sú v malom meste ako Košice prirodzenou súčasťou života. Formalizovanie platformy pre spoluprácu lokálnych hráčov v kultúre by malo napomôcť k vyjednávaniu na miestnej, krajskej, národnej a medzinárodnej úrovni, vytvárať vzájomné mechanizmy pomoci a hájiť kolektívne záujmy.

Ciele	Indikátory	2020	2027	Opatrenia	Zodpovedná inštitúcia
Vytvorenie platformy spolupráce na lokálnej úrovni	Počet členov klastra	0	25	1. Vytvorenie klastra	CIKE
Decentralizácia rozhodovania o kultúrnej politike	Počet zapojených inštitúcií	250	250	2. Participatívne rozhodovanie o kultúrnej politike	Mesto Košice Kultúrna komisia KSK, ARR Kultúrne inštitúcie
				3. Dáta a výskum, zhodnotenie kultúrnych politík	

Príklad dobrej praxe

MyMachine Slovensko

ODKAZY
Brnenský
kulturný
parlament

Karpatská
nadácia

MyMachine je vzdelávací program, ktorý dáva šancu vynaliezavým deťom a mladým ľuďom nachádzať technické riešenia pre originálne nápady - detské vysnívané vynálezy. Jeho jedinečnosť spočíva v spolupráci troch úrovní vzdelávacieho systému – základných, stredných odborných a vysokých škôl. Počas jedného školského roka spolu v tíme vymýšľajú a realizujú nápad na vysnívaný vynález.

Navrhované opatrenia v oblasti lokálnej spolupráce

ZAPOJENÍ AKTÉRI

- > **Mesto Košice, kultúrna komisia, KSK**
- > **CIKE**
- > **Knižnica pre mládež mesta Košice**
- > **K13**
- > **Kultúrne inštitúcie**

FINANČNÁ ALOKÁCIA

- > Bez finančnej alokácie – možnosť členských príspevkov pri tvorbe klastra, prípadne žiadosti o dotácie

1

Vytvorenie klastra

Klaster je formalizovaný typ spolupráce viacerých subjektov v jednom sektore, ktoré spoločne postupujú v obhajovaní svojich záujmov. Podpora spolupráce by mala zahŕňať aj mesto Košice ako dôležitého partnera. Výsledkom vytvorenia klastra môže byť aj tvorba solidárnej finančnej inštitúcie na vykrytie krízových situácií, či na podporu dofinancovania projektov. Súčasťou spoločných platforiem by mala byť užšia spolupráca mesta Košice (odboru kultúry), K13, Creative Industry Košice, Knižnica pre mládež mesta Košice, prípadne ďalšími mestom zriaďovanými organizáciami (Bytový podnik, ZOO) v prienikoch spoločných tém.

2

Participatívne rozhodovanie o kultúrnej politike

Mestská kultúrna politika by mala byť založená na konzultácii a komunikácii so všetkými zapojenými zainteresovanými stranami, a to aj so zástupcami menšín, cudzincov, mládeže a seniorov. Participatívna tvorba politik by sa mala tvoriť na miestach, kde sa kultúra prirodzene odohráva.

3

Dáta a výskum, zhodnotenie kultúrnych politik

Transparentné rozhodovanie by malo byť založené na dostupnosti informácií a pravidelnom vyhodnocovaní projektov a politik, ktoré sú zverejnené pre všetkých obyvateľov. Revízia tejto stratégie by mala byť naplánovaná na každý rok, indikátory by mali byť pravidelne monitorované a vyhodnotenie dosiahnutých cieľov v kultúrnej politike by malo byť aspoň raz za 3 roky.

3.2 Medzinárodná spolupráca

Vernisáž
výstavy, ktorá
vznikla v rámci
rezidencie KAIR
- Krolikowski art
-
Autorka:
Tatiana
Takáčová

Košice sa vďaka projektu Európske hlavné mesto kultúry 2013 stali súčasťou mapy významných európskych miest, ktoré sa stávajú súčasťou medzinárodných projektov, spolupracujú na tvorbe inovatívnych prístupov v kreatívnych odvetviach a v európskych kultúrnych politikách. Od roku 2017 sú Košice súčasťou UNESCO kreatívnych miest a fungujú v partnerstve v rámci klastra Mediálneho umenia spolu s ďalšími 17 mestami po celom svete.

Ciele	Indikátory	2020	2027	Opatrenia	Zodpovedná inštitúcia
Komunikovať kultúrnu sféru ako prioritu v medzinárodnej prezentácii mesta	Kvalitatívne ohodnotenie	V súčasnosti najmä UNESCO	Komunikácia vo všetkých sférach	1. Začleniť kultúrnu sféru do agendy Rady pre vytvorenie a budovanie značky mesta	VISIT Košice, Mesto Košice, ďalšie inštitúcie
Budovať značku mesta na svetovej úrovni	Počet zapojených krajín v medzinárodnej spolupráci	50 (Creative Industry Košice)	100	2. Spolupráca v rámci Unesco Creative Cities	CIKE + partnerské inštitúcie
				3. Partnerstvá v EU projektoch	CIKE, K13, Knižnica pre mládež mesta Košice, kultúrne inštitúcie, Mesto Košice
				4. Podpora členstva v medzinárodných sieťach	Mesto Košice
Zvýšiť návštevnosť mesta prostredníctvom kultúrnej infraštruktúry	Počet prenocovaní	417 209 (2018)	500 000	1. Začleniť kultúrnu sféru do agendy Rady pre vytvorenie a budovanie značky mesta	VISIT Košice
Začleniť kreatívne podniky do svetových trhov	Počet kreatívnych podnikov využívajúcich medzinárodný online marketing	0	3	5. Online marketing	CIKE, kreatívne podniky
Sprístupniť kreatívcom skúsenosť s medzinárodným prostredím	Počet vyslaných umelcov /kreatívcov	6	20	6. Programy mobilit	CIKE
	Počet prijatých umelcov/ kreatívcov	15	30	7. Umelecké rezidencie	KAIR

Príklad dobrej praxe

KAIR

ODKAZY
Online
Marketing
Erasmus +
(Erasmus
pre mladých
podnikateľov
v Creative
Industry Košice)

Hlavnou činnosťou občianskeho združenia KAIR je multižánrový medzinárodný rezidenčný program K.A.I.R. (Košice Artist in Residence), ktorý začal svoju činnosť v roku 2011 a odvtedy zrealizoval viac ako 130 rezidenčných pobytov. V súčasnosti je to jeden z najaktívnejších medzinárodných rezidenčných programov na Slovensku. Jeho hlavným cieľom je vytváranie medzinárodných spoluprác a preto sa zameriava na vybudovanie stálej siete zahraničných, ale aj lokálnych partnerov. Aktivitami organizácie sú aj vzdelávacie podujatia v podobe prednášok, prezentácií, workshopov a diskusií. Občianske združenie KAIR je súčasťou najväčšej medzinárodnej siete rezidenčných programov ResArtis a pravidelne sa zúčastňuje na konferenciách a diskusiách zameraných na mobilitu umelcov a medzinárodnú spoluprácu.

Vernisáž výstavy, ktorá vznikla v rámci rezidencie KAIR - Ezgi Yakin | Autorka: Tatiana Takáčová

Navrhované opatrenia v oblasti medzinárodnej spolupráce

ZAPOJENÍ AKTÉRI

- > Mesto Košice
- > CIKE
- > Knížnica pre mládež mesta Košice
- > Visit Košice
- > KAIR
- > K13
- > Kultúrne inštitúcie
- > Kreatívne podniky

FINANČNÁ ALOKÁCIA

- > 20 000 € odhad na podporu členstva/cestovných nákladov pre mobility v grantovej schéme
- > V rámci rozpočtu CIKE financovanie mobilit (štipendiá, cestovné náklady)
- > Externé financovanie – Erasmus +

1

Začleniť kultúrnu sféru do agendy Rady pre vytvorenie a budovanie značky mesta

V spolupráci s Visit Košice by mala vzniknúť sieť aktérov, ktorí sa podieľajú na tvorbe obrazu mesta navonok. Kultúrna sféra by mala byť jeho podstatnou súčasťou.

2

Spolupráca v rámci Unesco Creative Cities

Celosvetová sieť kreatívnych miest, ktorej sú Košice členom od roku 2017, je vynikajúcou príležitosťou pre prezentáciu mesta.

3

Partnerstvá v EU projektoch

Mestské organizácie, ako aj kultúrne inštitúcie, aktívne vyhľadávajú partnerov pre získanie spoločných projektových finančných prostriedkov.

4

Podpora členstva v medzinárodných sieťach

Mesto, tak ako Fond na podporu umenia, by malo mať možnosť podporiť inštitúcie, aby sa stali členmi v medzinárodných sieťach (členské príspevky, príspevky na mobility).

5

Elektronické trhoviská

Prienik lokálnych firiem na medzinárodné trhy je možný v súčasnosti aj vďaka e-shopom a e-marketingu.

6

Programy mobilit

Programy pre medzinárodné mobility kreatívcov by mali byť naďalej udržiavané minimálne v takej miere, ako boli financované z prostriedkov projektu Excite (15 vyslaných ročne).

7

Umelecké rezidenčné pobyty

Vysielanie a prijímanie umelcov by malo byť naďalej podporované pre rast a rozvoj umelcov v meste (minimálne 5 vyslaných ročne, minimálne 8 prijatých ročne), najmä prostredníctvom organizácie KAIR (Košice Artists in Residence).

8

Vysielanie umelcov mimo Košíc, podpora výmenných pobytov, kreatívnych rezidenčných pobytov, stáže, vyslanie zamestnancov kultúrnych zariadení, výmeny pracovníkov

Ďalšie možnosti sú v rozvoji rezidencií, pobytov, výmeny skúseností, či exportných schémach pre konkrétne formy umeleckých, kultúrnych a kreatívnych projektov.

3.3 Medzisektorová spolupráca

Diela, ktoré vznikli zo súťaže Visit Košice „Suveníry od kreatívco“
-
Autor: Ján Varchola

Cieľom medzisektorovej spolupráce je podporiť prelínanie kultúry a kreatívnych odvetví do inovácií v iných oblastiach - v turizme, v digitálnych technológiách, vo vede, v zdravotníctve, v službách a podobne. Medzisektorová spolupráca by mala podporovať hlavné priority stratégie, teda rozvíjať kvalitu života, kultúrnu infraštruktúru a kreatívne odvetvia.

Ciele	Indikátory	2020	2027	Opatrenia	Zodpovedná inštitúcia
Podporovať inovácie a konkurencieschopnosť mestského podnikateľského prostredia	Počet úspešných podnikov startupového charakteru	2	20	<ol style="list-style-type: none"> Začleniť kultúru a kreatívne odvetvia do inovačných stratégií KSK a mesta Investície do výskumu a vývoja 	Mesto Košice, CIKE, KSK, ARR
Etablovať kultúru a kreatívne odvetvia ako partnera pre inovatívne projekty	Počet zmapovaných medzisektorových spoluprác	10 (Creative Industry Košice)	20	<ol style="list-style-type: none"> Stretnutia kvôli nadviazaniu prepojenia so zástupcami súkromného sektora 	CIKE, SOPK, AmCham, BritCham, IT Valley, KSK, ARR
Podporovať prepojenie kultúry s vedou a informačnými technológiami	Počet kultúrnych podujatí zameraných na vedu a technológie	1	3	<ol style="list-style-type: none"> Investície do výskumu a vývoja 	CIKE + partneri, IT Valley, TUKE, UPJŠ, KSK, ARR, mesto Košice
	Počet zmapovaných medzisektorových spoluprác (veda a technológie)	8 (Creative Industry Košice)	16	Spolupráca v rámci Unesco Creative Cities (podľa priority 3.2)	
Podporovať prepojenie kultúry a turizmu	Počet zmapovaných medzisektorových spoluprác (kultúra a turizmus)	2 (Visit Košice)	5	<ol style="list-style-type: none"> Začleniť kultúrnu sféru do Rady pre vytvorenie a budovanie značky mesta (súčasť priority 3. 2.) Spolupráca v rámci Unesco Creative Cities (podľa priority 3.2) 	VISIT Košice

Príklad dobrej praxe

Suveníry od kreatívco

ODKAZY
Inovácie pre
organizácie
a firmy
(Creative
Industry Košice)

Visit Košice vyhlásilo súťaž pre miestnych kreatívco na tvorbu špecifických suveníro. Kultúra je pre mesto totiž jednou zo základných hodnôt, v prezentácii sa však odráža len málo. Produkty, ktoré si vie návštevník mesta kúpiť, sú jednou z najlepších ciest, ako ukázať talent a potenciál miestnej kreatívnej komunity.

Boris Vaitovič vytvoril pre košickú nemocnicu mediálnu simuláciu na tréovanie pri rehabilitácii pacientov.¹⁷

Diela, ktoré vznikli zo súťaže Visit Košice „Suveníry od kreatívco“ | Autor: Ján Varchola

Navrhované opatrenia v oblasti medzisektorovej spolupráce

ZAPOJENÍ AKTÉRI

- > CIKE
- > VISIT Košice
- > Mesto Košice
- > SOPK, AMCHAM, BRITCHAM
- > Podnikatelia
- > Umelci/kreatívci

FINANČNÁ ALOKÁCIA

- > Podpora výskumu a inovácií - 100 000 €

1

Začleniť kultúru a kreatívne odvetvia do inovačných stratégií KSK a mesta

Spoločným postupom mesta, KSK, kreatívneho prostredia, kultúry, univerzít a súkromného sektora by malo byť podporovanie inováčného regionálneho potenciálu. Tieto snahy by však mali byť koordinované a podporené jednotnými strategickými snahami.

2

Podpora výskumu a inovácií

Spoločným postupom mesta a univerzít by malo byť aj vytvorenie dotačného a partnerského programu na stimuláciu inováčnych riešení v kreatívnych odvetviach.

3

Stretnutia kvôli nadviazaniu prepojenia so zástupcami súkromného sektora

Súčasťou stretnutí je zmapovanie potenciálu formovania spoluprác a definovanie jednotného rámca ponúkaných možností a príležitostí pre využitie nových programov.

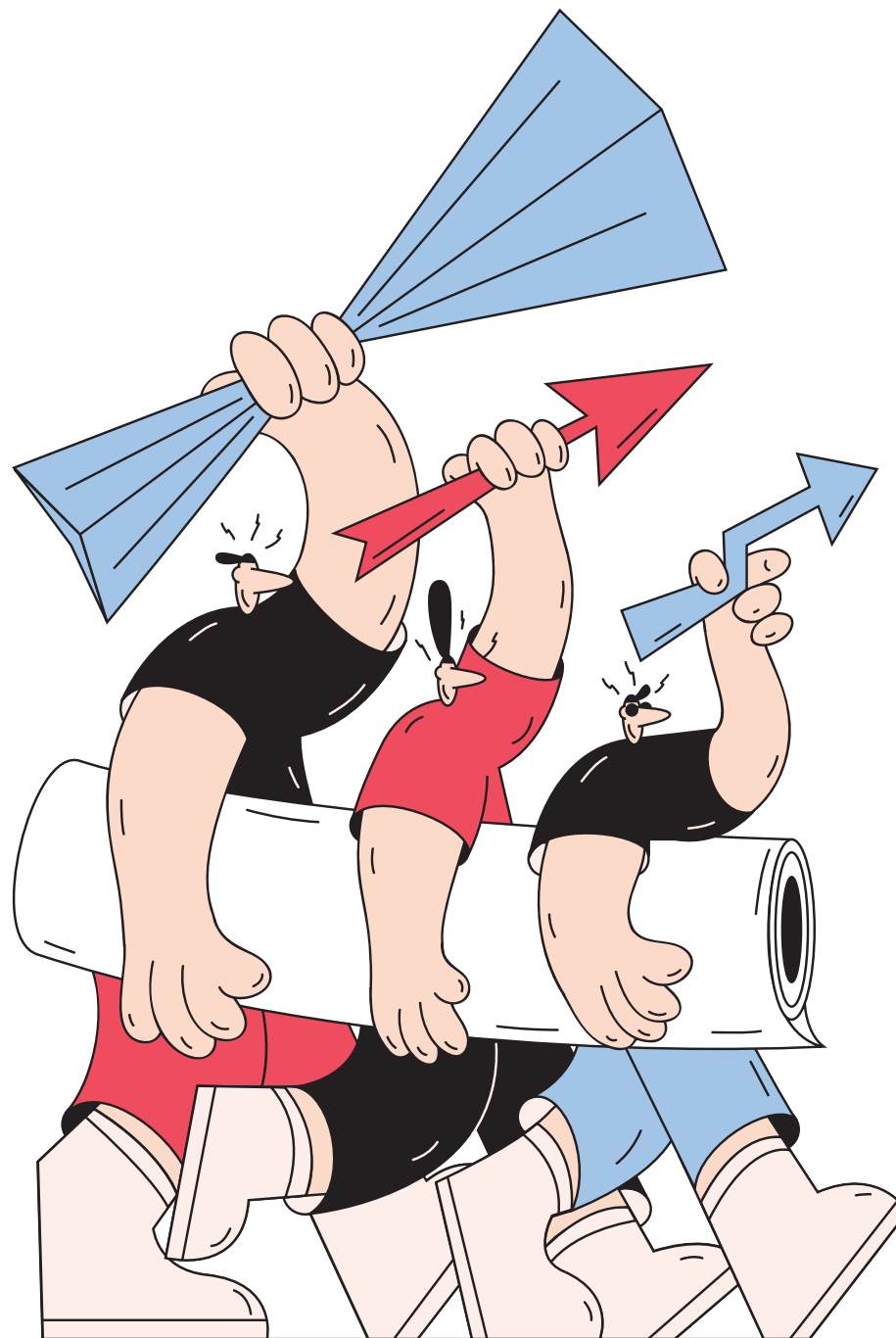
Navrhované opatrenia by mali priniesť zlepšenie postavenia tvorcov kultúry, ako aj uspokojenie a rast publika. Zároveň by kultúrna infraštruktúra a kreatívne odvetvia mali dosiahnuť lepšie medzinárodné postavenie, získať si renomé kvality a potenciálny trhový odbyt. Medzinárodné projekty by mali zabezpečiť aj sietovanie a vzdelávanie vo všetkých dotknutých oblastiach. Celkovo sa táto stratégia sústreďí na zvýšenie kvality života v meste, ako aj na zlepšenie inklúzie všetkých komunit obyvateľov, skvalitnenie mestských služieb a zvýšenie atraktivity pre návštevníkov. Na naplnenie tejto stratégie je potrebné najmä identifikovať ľudský potenciál obyvateľov a prichádzajúcich. Spolupráca všetkých dotknutých aktérov je podmienkou úspešnosti bez ohľadu na dané strategické ciele, je to podmienka dobrého mestského života, o ktorý spoločne usilujeme.

ZÁVERY

Vzhľadom na participatívnu tvorbu vízie a priorít by ciele stratégie mali byť napĺňané aktérmi celej kultúrnej obce spoločne. Princípmi, ktorými sa riadia, sú podpora ľudského potenciálu, spolupráca a rozhodovanie na základe dostatočného poznania a dát.

Flexibilná forma opatrení určuje okamžitý začiatok realizácie cieľov (nastavenie aktívnejšej spolupráce, podpora práce s dátami). Mnoho opatrení sa dá vykonať hneď a prípravy ďalších sa začali (výskum publika, prípravy HUBu, vzdelávacích projektov, prepojenie destinačného turizmu na titul UNESCO).

V prvom roku – 2021 sa navyše uskutočnia potrebné administratívne zmeny v kompetenciách, plánujeme tiež založenie a rozbehnutie Klastra kultúrnych organizácií a prípravu akčného plánu stratégie na roky 2022-2024.

Spôsob implementácie

Hlavné indikátory

- > **Identifikácia kultúrnych inštitúcií v Košiciach (počet a forma)**
- > **Počet kultúrnych podujatí**
- > **Počet návštevníkov kultúrnych podujatí**
- > **Ročné výdavky v kapitole „mesto kultúry a športu“ a výdavky na ZOO**
- > **Ročné výdavky pre základné umelecké školy**
- > **Počet absolventov umeleckých odborov**
- > **Počet podnikov v kreatívnych odvetviach**
- > **Počet a kvalita prepojení na miestnej úrovni (projekty, spolupráce)**
- > **Medzinárodné prepojenia (projekty, rezidencie, investície)**
- > **Počet prenocovaní v Košiciach**
- > **Miera nezamestnanosti v Košickom kraji**

Harmonogram implementácie

Rok	Aktivity
2020	- začiatok realizácie, - aktívnejšie prepojenie aktérov, - podpora práce s dátami, - hlbšie prepojenie Visit Košice a titulu UNESCO Creative City
2021	- príprava HUBu - začiatok nových vzdelávacích projektov, - vytvorenie akčného plánu - analýza a prípadný presun kompetencií správy majetku, produkcie podujatí mesta a rozpočtu na K13 (Historická radnica, Dolná brána, Vianoce atď.)
2022-2024	- realizácia podľa prvého akčného plánu - priebežné napĺňanie cieľov a sledovanie indikátorov
2024	- nezávislé zhodnotenie napĺňania stratégie - príprava nového akčného plánu
2025-2027	- realizácia druhého akčného plánu - priebežné napĺňanie cieľov a sledovanie indikátorov
2027	- nezávislé vyhodnotenie - príprava novej stratégie

Zodpovednosti jednotlivých inštitúcií

	Určuje základné rámce fungovania
	Celá mestská infraštruktúra by mala vnímať hodnoty kultúry a kreatívnych odvetví pre rozvoj mesta Košice
Magistrát mesta Košice	- Rozpočet kultúry je pravidelný a predvídateľný, výška príspevku na kultúru predstavuje aspoň 3 % rozpočtu (mimo rozpočtu ZOO a základných umeleckých škôl) - Oddelenie strategického rozvoja implementuje kultúrnu stratégiu do ostatných strategických dokumentov - Odbor kultúry realizuje niektoré typy kultúrnych podujatí (Dni mesta Košice, Festival sakrálneho umenia), spolupracuje na plnení priorit podľa tejto stratégie - Útvar hlavného architekta realizuje skvalitňovanie verejných priestorov - Oddelenie školstva realizuje prepojenia medzi kultúrou a vzdelávaním na základných školách a základných umeleckých školách
Kultúrna komisia	- prejednáva návrhy a komunikuje medzi kultúrnou obcou a mestom Košice
K13	- realizuje správu kultúrnej infraštruktúry v majetku mesta Košice - realizuje produkciu podujatí vo svojich priestoroch a verejných priestoroch podľa svojej stratégie - spravuje HUB v Kasárňach Kulturparku
Creative Industry Košice	- realizuje strategické plánovanie, výskum, vzdelávanie a mobility v kultúre a kreatívnych odvetviach - vytvára prepojenia medzi kultúrou a kreatívnymi odvetvami a inými sektormi - realizuje aktivity Citizen Experience & Well-being Institute - administruje grantovú schému - prepája lokálnu sieť s globálnou sieťou UNESCO Creative Cities a ďalšími sieťami
Knižnica pre mládež mesta Košice	- sprístupňuje čítanie a literatúru širokej verejnosti, najmä deťom, mládeži a rodinám
Mestské časti	- realizujú komunitnú kultúrnu činnosť
Ďalšie kultúrne inštitúcie zriadené a nezriadené	- spoločne realizujú slobodnú kultúrnu tvorbu a produkciu, výskum a vzdelávanie podľa svojich štatútov a zriaďovacích listín a stratégií - v duchu tejto stratégie spolupracujú na napĺňaní priorit a cieľov

Zdroje

- 1** EIT turns up the volume on Creative & Cultural Industries. European Institute of Innovations and Technology. Publikované: 15.10.2019, dostupné online: <https://eit.europa.eu/news-events/news/eit-turns-volume-creative-cultural-industries>
- 2** Konceptia rozvoja kultúry v Košickom samosprávnom kraji 2020-2025 (2030) MASTER PLAN. Košický samosprávny kraj. Publikované: 2019, dostupné online: https://web.vucke.sk/files/sk/kompetencie/kultura/koncepcnematerialy/koncepcia_rozvoja_kultury_2019.pdf
- 3** Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje program Kreatívna Európa (na obdobie 2021 až 2027) a ktorým sa zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1295/2013. Publikované: 2018. Dostupné online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9170-2018-INIT/sk/pdf>
- 4** Tamže
- 5** The Intergovernmental Panel on Climate Change. <https://www.ipcc.ch/>
- 6** Pocitová mapa klimatických dopadov. Atrium Architekti. Publikované: 2019. Dostupné online: <https://www.pocitovamapa.sk/klima-kosice-2019/nahlad>
- 7** Mestský koberec, mobiliár. Východné pobrežie. Publikované: 2018. Dostupné online: https://www.facebook.com/pg/vychodnepobrezie/photos/?tab=album&album_id=10156300944051259
- 8** Verejné priestory KVP. Východné pobrežie. Publikované: 2018. Dostupné online: https://www.facebook.com/pg/vychodnepobrezie/photos/?tab=album&album_id=10156349075331259
- 9** Verejné priestory sídliska Ťahanovce. Východné pobrežie. Publikované: 2018. Dostupné online: https://www.facebook.com/pg/vychodnepobrezie/photos/?tab=album&album_id=10156570668181259
- 10** Piekarski, Karol. Kto oddycha najgorszym powietrzem? Wizualizacja jakości powietrza w katowickich dzielnicach. Medialab Katowice. Publikované: 2020. Dostupné online: <https://blog.medialabkatowice.eu/kto-oddycha-najgorszym-powietrzem-wizualizacja-jakosci-powietrza-w-katowickich-dzielnicach/>
- 11** Cultural Infrastructure Map. Mayor of London. Dostupné online: <https://maps.london.gov.uk/cim/index.html>
- 12** Audience Development. Creative Industry Košice. Publikované: 2014. Dostupné online: <https://www.cike.sk/wp-content/uploads/2019/01/audience-development-data-2014.pdf>
- 13** Audience Development. Creative Industry Košice. Publikované: 2015. Dostupné online: <https://www.cike.sk/wp-content/uploads/2019/01/audience-dvelopment-data-2015.pdf>
- 14** Survey of Cultural Participation and Cultural Needs in Barcelona. Barcelona Institute in Culture. Publikované: 2020. Dostupné online: https://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-content/uploads/2020/04/CulturalSurvey2019_Report_EN.pdf
- 15** National Public Survey. The Arts Council Ireland. Publikované: 2018. Dostupné online: <http://www.artscouncil.ie/Arts-in-Ireland/Strategic-development/National-public-survey/>
- 16** Revízia výdavkov v na kultúru. Inštitút kultúrnej politiky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Publikované: 2020. Dostupné online: <http://www.culture.gov.sk/ministerstvo/institut-kulturnej-politiky/revizia-vydavkov-33c.html>
- 17** TASR, Košická nemocnica využíva pri rehabilitácii pacientov umenie. Teraz.sk. Publikované: 2017. Dostupné online: <https://www.teraz.sk/zdravie/kosicka-nemocnica-vyuziva-pri-rehabi/237444-clanok.html?mostViewedArticlesInSectionTab=1>

Týmto veľmi pekne ďakujeme za cenné vstupy všetkým účastníkom prieskumov a workshopov. Myšlienky v tejto stratégii sú kolektívnym dielom všetkých, ktorí vstúpili do dialógov počas príprav, konzultovali, či recenzovali prvú verziu tejto stratégie.

Za Creative Industry Košice
Zostavila: Zuzana Révészová
Spolupráca: Žofia Sinčáková,
Dávid Borovský, Martin Šedovič
Odborný garant: Michal Hladký

Jazyková redaktorka
Marcela Chabová

Dizajn
Roman Juhás

Ilustrácie
Barbora Kmecová

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

ISBN 978-80-971515-9-1